

Efektivno porezno opterećenje bankarskog sektora u Republici Hrvatskoj

---

Trojko, Franjo

Undergraduate thesis / Završni rad

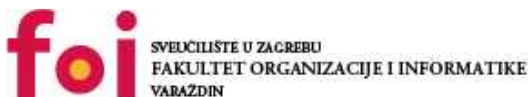
2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:211:817610>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported/Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Franjo Trojko

**EFEKTIVNO POREZNO OPTEREĆENJE
BANKARSKOG SEKTORA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Franjo Trojko

Matični broj: 0016142310

Studij: Ekonomika poduzetništva

**EFEKTIVNO POREZNO OPTEREĆENJE BANKARSKOG
SEKTORA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

Marijana Bubanić, mag. oec.

Varaždin, rujan 2022.

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

---

Sažetak

Ovaj završni rad bavi se tematikom oporezivanja banaka, preciznije, efektivnim poreznim opterećenjem bankarskog sektora u Republici Hrvatskoj. Kroz teorijski dio rada predočene su osnovne informacije o banci i bankarstvu, njihovom razvoju i ulozi u modernom gospodarstvu. Prezentirani su statistički podaci o bankarskom sustavu u Republici Hrvatskoj kojima se ističe dominantnost kreditnih institucija, osobito banaka koje one imaju na novčanom tržištu financiranjem nacionalnog gospodarstva. S obzirom da je predmetni završni rad orijentiran na stvarno porezno opterećenje banaka porezom na dobit, predstavljen je i teorijski okvir efektivnog poreznog opterećenja kao i zakonski okvir poreznog opterećenja kojem poslovne banke u Hrvatskoj podliježu. U okviru navedenog, istaknuti su osnovni elementi poreza na dobit s naglaskom na elemente koji se odnose na banke. U empirijskom dijelu rada, temeljem sekundarnih podataka Financijske agencije (FINE) analizirana je obveza plaćanja poreza na dobit, bruto i neto dobit, te efektivno porezno opterećenje banaka koje posluju u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2017. do 2021. godine. U analizi efektivnog poreznog opterećenja banka, korišten je *ex post* pristup, pri čemu su analizirane mikro, mezo i makro efektivne porezne stope banaka.

Ključne riječi: efektivno porezno opterećenje; porez na dobit; mikro pristup; mikro efektivne porezne stope; banka; mezo pristup; porez

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Pojam i uloga banke i razvoj bankarstva	2
2.1. Pojam i definicija banke	2
2.2. Razvoj bankarstva u svijetu i Hrvatskoj	3
2.3. Uloge poslovnih banaka	3
2.3.1. Univerzalna uloga banaka u RH	4
2.3.2. Uloga banaka u uvjetima cjenovnih nestabilnosti	5
2.3.3. Uloga poslovnih banaka u RH u doprinosu nacionalnom gospodarstvu	5
2.4. Dominacija banaka na novčanom tržištu RH	7
2.5. Poslovne banke u kontekstu RH	8
2.5.1. Pravna osnova za poslovanje banaka u RH	8
2.5.2. Stanje bankarskog sektora u RH	9
3. Porez na dobit i porezno opterećenje u kontekstu banaka u RH	12
3.1. Općenito o porezima u RH	12
3.2. Porez na dobit u poreznom sustavu RH	13
3.2.1. Elementi poreza na dobit u kontekstu banaka	13
3.2.1.1. Porezni obveznik	13
3.2.1.2. Porezna osnovica	14
3.2.1.3. Porezna stopa	14
3.2.1.4. Porezne olakšice	15
3.3. Pristupi poreznom opterećenju	16
3.3.1. Nominalno (zakonsko) porezno opterećenje	16
3.3.2. Efektivno (stvarno) porezno opterećenje	17
3.3.2.1. Porezno opterećenje <i>ex ante</i> pristupom	17
3.3.2.2. Porezno opterećenje <i>ex post</i> pristupom	18
4. Analiza poreznog opterećenja bankarskog sustava u RH u razdoblju 2017. - 2021.	20
4.1. Kretanje broja banaka u RH	20

4.2. Varijable, uzorak i metode istraživanja	21
4.2.1. Bruto dobit banaka u promatranom razdoblju	22
4.2.2. Porez na dobit banaka u promatranom razdoblju	25
4.2.3. Neto dobit/gubitak banaka u promatranom razdoblju.....	28
4.3. Rezultati efektivnog poreznog opterećenja banaka u RH	31
4.3.1. Mikro pristup efektivnog poreznog opterećenja banaka u RH.....	32
4.3.2. Mezo pristup efektivnog poreznog opterećenja bankarskog sektora RH.....	34
4.3.3. Makro pristup poreznog opterećenja bankarskog sektora RH	36
5. Zaključak	39
Popis literature	41
Popis slika	45
Popis tablica	46

1. Uvod

Predmet istraživanja ovog završnog rada je efektivno porezno opterećenje banaka u Republici Hrvatskoj, a kojim se nastoji predstaviti stvarno porezno opterećenje porezom na dobit bankarskih institucija u RH. Zbog značajnog utjecaja kojeg poslovne banke imaju na hrvatski financijski sektor, te obzirom na nedovoljnu istraženost navedenog područja u Republici Hrvatskoj, predmetnim završnim radom želi se smanjiti taj istraživački jaz.

U teorijskom dijelu završnog rada, temeljem postojeće literature, kompilirani je sažeti pregled pojma i uloge poslovnih banaka, kao i zakonski okvir poreza na dobit usmjeren na banke. U empirijskom dijelu rada metodama deskriptivne statistike, koje prije svega uključuju mjere središnje tendencije varijabli poslovnog rezultata banaka i poreza na dobit, nastoji se analizirati kretanje efektivne porezne stope, te usporediti iste s zakonskom stopom poreza na dobit. Razdoblje analize obuhvaća podatke od 2017. do 2021. godine. Primarno se koristi *ex post* analiza, što je uvjetovano povijesnim podacima, te se ista primjenjuje na mikro i mezo razinu. Metodom generalizacije, donose se zaključci temeljeni na dobivenim rezultatima.

Primarni izvor podataka za izradu završnog rada predstavlja Registar godišnjih financijskih izvještaja koje objavljuje Financijska agencija (FINA), a temeljem kojeg su preuzeti, analizirani i prezentirani podaci u empirijskom dijelu rada. Podaci obuhvaćaju informacije o bruto i neto dobiti poslovnih banaka, kao i porezu na dobit u razdoblju od 2017. do 2021. godine. Osim toga korištena je stručna i znanstvena literatura, znanstveni članci objavljeni u renomiranim znanstvenim časopisima, te knjige iz ekonomskog, prije svega financijskog područja.

Završni rad je podijeljen u pet poglavlja. Nakon Uvoda slijedi teorijski dio rada podijeljen u dva poglavlja u kojima se predočuju informacije o bankama i njihovom poslovanju u RH i poreznom sustavu RH s osobitim naglaskom na porez na dobit. Nakon teorijskog dijela slijedi empirijski dio rada u kojem je predstavljena analiza poslovnog rezultata prije i poslije oporezivanja banka u RH, poreza na dobit, te potonje efektivnog poreznog opterećenja. U posljednjem, petom poglavlju dan je Zaključak.

2. Pojam i uloga banke i razvoj bankarstva

U ovom poglavlju definira se pojam banke, navode se najvažnije uloge banaka i bankarskog sustava i detaljnije se opisuje način na koji funkcioniraju poslovne banke u mješovitim i tržišnim gospodarstvima. Nadalje, daje se kratak prikaz povijesnog razvoja bankarstva u svijetu i u Hrvatskoj, kao i sadašnje stanje hrvatskog bankarskog sustava s relevantnim podacima kojima se ukazuje na dominantnu ulogu banaka na financijskom tržištu. Također, u ovom poglavlju se ističe povezanost hrvatskog i europskog bankarskog sektora.

2.1. Pojam i definicija banke

Riječ banka dolazi od talijanske riječi *banco* kojom se označuje stol u čijim su ladicama talijanski trgovci držali novac za potrebe mjenjačkih poslova koje su obavljali za vrijeme srednjovjekovnih sajmova (Kekez, n.d.). Banka se definira kao financijska institucija koja ima dozvolu za primanje depozita i davanje zajmova (Barone, 2022.). Banka se također može definirati u terminima ekonomskih funkcija koje obavlja, usluga koje pruža klijentima i zakonske utemeljenosti svoga postojanja (S. Rose i C. Hudings, 2015, str 2). Prema funkcijama koje obavljaju u gospodarstvu, banke se definiraju kao financijski posrednici i institucije koje su uključene u plaćanjima roba i usluga, dok se prema uslugama koje pružaju, banke definiraju u smislu standardnih usluga (tekući računi, kreditne kartice i sl.) i novih, gotovo svih mogućih financijskih usluga (investicijsko bankarstvo, osiguranje i sl.) (S. Rose i C. Hudings, 2015, str 2). No, zakonska utemeljenost definicije banke u današnje je vrijeme u svojevrsnoj krizi, jer mnoge organizacije u svom imenu imaju naziv banka, dok im se poslovanje razlikuje od poslovanja banaka (S. Rose i C. Hudings, 2015, str 2 - 3). Kao i svaki poslovni subjekt, pa tako i banke, nastoje ostvariti temeljni cilj poslovanja, odnosno biti profitabilni. Dobit banke iz primarnog poslovanja ostvaruju kada su kamate na kredite, odnosno zajmove veće od kamata na primljene depozite. No, s obzirom da banke danas nude širok spektar usluga, financijski rezultat ovisi o ostalim poslovima koje ista obavlja. Pojavom novih tehnologija i online sustava plaćanja u današnje vrijeme sve se češće postavlja pitanje o potrebi tradicionalnog bankarskog računa. No, treba istaknuti da tradicionalni bankovni račun ima najveću razinu sigurnosti te je kao takav nezamjenjiv. Uz to posjeduje određenu razinu praktičnosti, te je u odnosu na internetske banke vidljiva financijska korist kada je riječ o kamatama na kredite i kamatama na dane depozite (Fontinelle, 2022).

Banka kao financijski posrednik svih dužnika i vjerovnika, uz zadaću prijenosa novčanih sredstava, ima i važnu usmjeravajuću funkciju kojom može utjecati na najvažnija gospodarska kretanja u nacionalnom gospodarstvu („banka“, 2021).

2.2. Razvoj bankarstva u svijetu i Hrvatskoj

Osnovni bankarski poslovi postoje već od stare civilizacije Sumerana, gdje se pojavljuju u obliku davanja zajmova, dok se u antičko doba pojavljuju prvi mjenjači i oblici tekućih računa („banka“, 2021). Novi veći zamah bankarstvo doživljava u srednjem vijeku, u Italiji, gdje se pojavljuju mjenjači – *campsores* i bankari – *banchieri*, kada također dolazi i do osnivanja prvih banaka i upotrebe mjenice („banka“, 2021). Bankarstvo se sve više razvija u Europi, nudi se sve više usluga i dolazi do stvaranja središnjih banaka i izdavanja novčanica, što je bankama omogućilo povećanje usluge kreditiranja (banka – Povijesni razvoj, n.d.). Posljednji razvoj bankarskog sustava započeo je prije 40 godina, razvijanjem internetskog i mobilnog bankarstva i procesom digitalizacije (Beatite, 2021).

Razvoj bankarstva u Hrvatskoj započinje u kasnom srednjem vijeku i to u dalmatinskim gradovima, posebno u Dubrovniku, čiji su bankari čuvali depozite i financirali trgovačke djelatnosti („banka“, 2021). Protekom vremena, bankarstvo se razvijalo i u Hrvatskoj i počele su se pojavljivati prve veće financijske institucije, od kojih su najvažnije Dubrovački založni zavod i kasnije zagrebački Kaptol („banka“, 2021). Moderno bankarstvo u Hrvatskoj počinje sa pojavom Prve hrvatske štedionice (1846.) koja je postala jedna od najvažnijih financijskih institucija u ondašnjoj Jugoslaviji („banka“, 2021). U razdoblju socijalističke Jugoslavije privatno bankarstvo nije postojalo i sve financijske institucije postale su vlasništvo države („banka“, 2021). Što se tiče bankarskog sustava u neovisnoj Republici Hrvatskoj, guverner HNB-a ističe da se hrvatsko bankarstvo može podijeliti u tri faze („Hrvatska narodna banka [HNB]“, 2021a). Prva faza predstavlja razdoblje od 1999. godine do krize malih i srednjih banaka, a karakteriziraju je rješavanje problema naslijeđa bivše Jugoslavije, čiji bankarski sustav je ostavio goleme dugove i potrebu za sanacijom, i velike želje za osnivanjem novih banaka („HNB“, 2021a). Drugu fazu karakterizira veći ulazak stranih banaka u vlasništvo nad hrvatskim bankama i snažni kreditni rast 2002. godine, kao i daljnja konsolidacija bankarskog sustava i velike makroekonomske neravnoteže („HNB“, 2021a). Treće i posljednje razdoblje nastupilo je 2008. godine poradi financijske krize koja se prelijevala na bankarski sustav, što je zahtijevalo dodatnu razinu regulatorne intervencije bankarskog sustava i poslovanja HNB-a, kao i ostalih središnjih banaka diljem svijeta („HNB“, 2021a).

2.3. Uloge poslovnih banaka

Banke su bitan faktor nacionalnog gospodarstva i najvažniji su sudionici na tržištu novca (Klačmer Čalopa i Cingula, 2012, str. 32). Banke čine jedan dio velikog globalnog

financijskog sustava kojem je svrha potaknuti pojedince i institucije da štede, kako bi financijski posrednici, čiji veliki udio čine banke, bili u mogućnosti prenijeti tu štednju onim pojedincima i institucijama koji žele investirati u nove projekte (S. Rose i C. Hudings, 2015, str. 5). Taj makroekonomski proces transformacije štednje ili depozitnih sredstava u kreditna sredstva uzrokuje rast gospodarstva, stvaranje novih radnih mjesta i porast životnog standarda (S. Rose i C. Hudings, 2015, str. 5). Nadalje, banke pružaju velik niz usluga ključnih za moderan život od kojih su najvažnije usluge plaćanja (čekovi, kreditne i debitne kartice i sl.), usluge zaštite od rizika, usluge likvidnosti kojima se imovina lako pretvara u kupovnu moć i kreditne usluge (S. Rose i C. Hudings, 2015, str. 5). Ukratko, može se reći da je glavna uloga banke olakšavanje izvođenja izvanrednog raspona transakcija u nekom gospodarstvu koje se odvijaju na tržištima roba, rada i financijskog kapitala (BCcampus Open Publishing, n.d.).

2.3.1. Univerzalna uloga banaka u RH

U Republici Hrvatskoj banke su organizirane kao univerzalne banke, što je slučaj kod većine europskih zemalja (Klačmer Čalopa i Cingula, 2012, str. 34). „Univerzalno bankarstvo je sustav u kojem banke pružaju širok izbor sveobuhvatnih financijskih usluga, uključujući one prilagođene maloprodajnim, komercijalnim i investicijskim uslugama (Kagan, 2021).“ Univerzalne banke nude usluge kreditiranja, davanja zajmova, čuvanja depozita, upravljanja imovinom, investicijskog poslovanja, financijske analize i još brojne druge usluge, no univerzalne banke također mogu odabrati žele li nuditi samo neke od tih usluga i na taj način oblikovati svoj okvir poslovanja (Kagan, 2021). Pobornici univerzalnog poslovanja banaka opravdavaju taj način poslovanja govoreći o njemu kao o načinu gdje dolazi do veće diversifikacije rizika, i zbog toga taj način smatraju sigurnijim za poslovanje banaka (Kagan, 2021). S druge strane, Miller i VanHoose (kao što citiraju Klačmer Čalopa i Cingula) navode da je uobičajena primjedba klijenata univerzalnih europskih banaka da „univerzalno bankarstvo čini europske banke previše nefleksibilnima i konzervativnima – umjesto ambicioznim i rizičnim institucijama.“ Nasuprot europskog bankarskog sustava, u anglo-američkom bankarskom sustavu postoji velika prisutnost specijalnih banaka, čiji je djelokrug poslovanja određen zakonom, i koje slijedom toga obavljaju samo određene poslove ili svoje usluge nude samo nekim klijentima („banka“, 2021). Kada je riječ o vlasničkoj strukturi banaka u Hrvatskoj, veći dio njih je u vlasništvu stranih univerzalnih banaka koje poslovanje banaka u Hrvatskoj prilagođavaju poslovanju banaka u svojim matičnim državama, dok je razlog univerzalnosti banaka u Hrvatskoj taj što se zbog malog tržišta na kojem posluju, iste ne mogu profilirati u banke druge kategorije (Vučetić, Novaković i Wasserbauer, 2012).

2.3.2. Uloga banaka u uvjetima cjenovnih nestabilnosti

Čavrak (2020) navodi da poslovne banke imaju važnu ulogu u obuzdavanju inflacije u gospodarstvu i ističe da je jedan od najvažnijih instrumenata kojim banke doprinose suzbijanju inflacije povećanje kamatnih stopa na kredite (Čavrak, 2020). Nadalje, isti autor ističe da je u uvjetima inflacije glavni zadatak središnje banke očuvanje stabilnosti cijena pa središnja banka provodi politiku ograničavanja novca, tj. kontrakcijsku monetarnu politiku, i povećava glavnu stopu refinanciranja (Čavrak, 2020). Navedeni proces, prema Čavracu (2020), utječe na sužavanje kreditne ponude i na povećanje kamatnih stopa na kredite od strane poslovnih banaka, a sve u svrhu smanjenja novca u optjecaju u gospodarstvu (Čavrak, 2020). S druge strane, kada se gospodarstvo nalazi u recesiji i kada se bilježe visoke stope deflacije, zbog kojih kućanstva i poduzeća odgađaju potrošnju, poslovne banke se prilagođavaju ekspanzivnoj politici središnje banke i smanjuju kamatnu stopu na kredite, odnosno spuštaju cijenu novca, što rezultira većom kreditnom ponudom i većom količinom novca u optjecaju u gospodarstvu, čime se pokušava povećati potrošnja u gospodarstvu, jer bi u suprotnom dugo odgađanje potrošnje od strane kućanstva uzrokovalo pad proizvodnje, povećanje nezaposlenosti i dodatno produbilo ekonomsku krizu koja bi mogla poprimiti okvire depresije („Kamatne stope [KS]“, 2021).

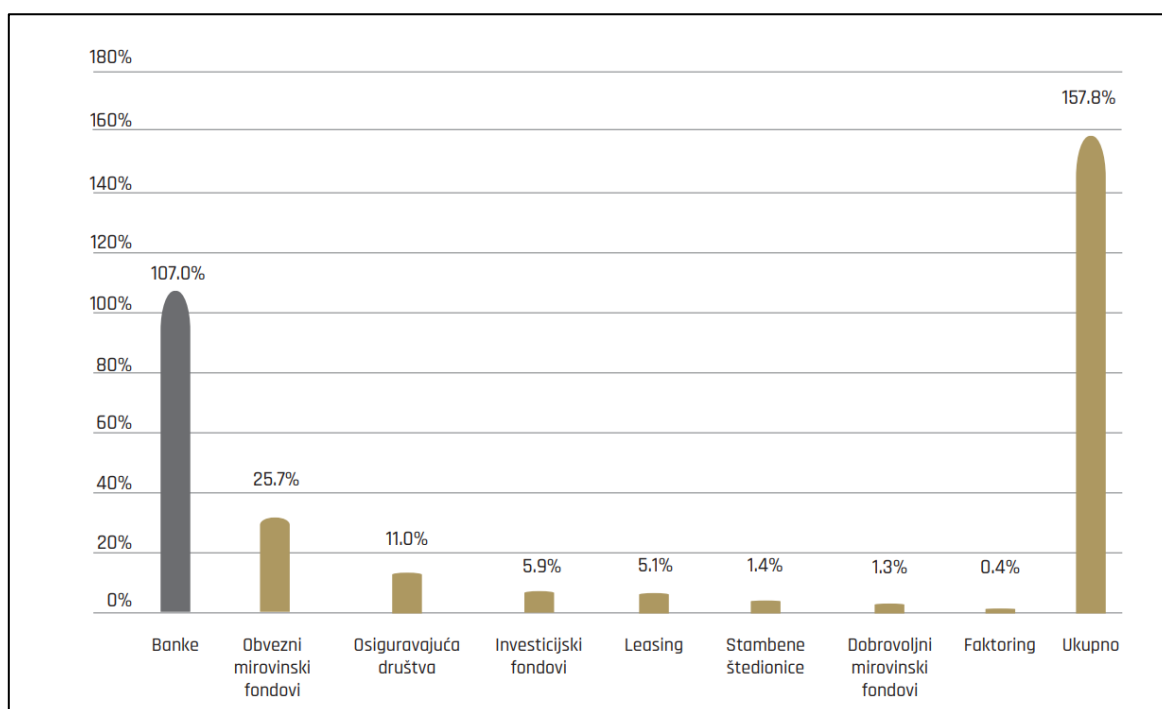
2.3.3. Uloga poslovnih banaka u RH u doprinosu nacionalnom gospodarstvu

Uloga poslovnih banaka u Republici Hrvatskoj je izrazito velika. Hrvatske banke se u međunarodnoj usporedbi pokazuju kao jedne od najstabilnijih, kapitalno najjačih i najspremnijih za potrebe poduzeća i potrošača („Hrvatska udruga banaka [HUB]“, 2019). A kada se govori o vrijednosti imovine hrvatskog financijskog sustava, ona je u 2018. godini iznosila 602 mlrd. kn, od čega je 414 mlrd. kn vrijednost samih banaka i stambenih štedionica („HUB“, 2019). Nakon njih slijede mirovinski fondovi čija se vrijednost procjenjuje na 103 mlrd. kn, osiguranja u vrijednosti od 42. mlrd. kn, investicijski fondovi u vrijednosti od 22 mlrd. kn, leasing društva čija se vrijednost procjenjuje na 20 mlrd. kn i faktoring sa vrijednošću od 1 milijarde kn („HUB“, 2019). Prema navedenim podacima može se zaključiti da banke imaju najveću vrijednost imovine u financijskom sustavu RH sa gotovo 69% posto ukupne vrijednosti imovine financijskog sustava. Još važniji podatak koji ukazuje kolika je u Republici Hrvatskoj važnost poslovnih banaka, jest postotak imovine poslovnih banaka uspoređen sa hrvatskim BDP-om (390 mlrd. kn 2018. godine) („HNB“, 2022a). Promatrajući 2018. godinu, vrijednost imovine banaka je iznosila 107% hrvatskog BDP-a, dok je vrijednost imovine cijelog

financijskog sustava u Republici Hrvatskoj iznosila 157,8% BDP-a („HUB“, 2019) (vidi Slika 1: Odnos imovine financijskih institucija i BDP-a RH).

Sljedeći pokazatelj važnosti financijskog sustava u gospodarstvu Hrvatske je doprinos financijskog sustava BDP-u Hrvatske. Financijski sustav Republike Hrvatske u 2018. godini svojim operativnim poslovanjem, bez indirektnih učinaka kreditnih i sličnih aktivnosti, čini 5% nacionalnog BDP-a, dok poslovne banke čine oko 3,4% BDP-a što u apsolutnom iznosu iznosi oko 13.290 mlrd. kn („HUB“, 2019). Usporedbe radi, turistički sektor, grana koja ima najveći udio u BDP-u Hrvatske, svojom tržišnom vrijednošću prodanih usluga i proizvoda čini 19,6% BDP-a u 2018. godini, što u apsolutnom iznosu iznosi oko 75.724 mlrd. kn („Ministarstvo turizma Republike Hrvatske [MINT]“, 2019).

Posebno važna činjenica koja ukazuje na dobro upravljanje bankarskim sustavom i na njegovu stabilnost u Republici Hrvatskoj je ta da je Hrvatska jedina zemlja u EU koja sredstva poreznih obveznika nije izlagala riziku kako bi se spasile banke za vrijeme izbijanja financijske krize 2008. godine („HUB“, 2019).

Slika 1: Odnos imovine financijskih institucija i BDP-a RH 2018. godine (HUB, 2019)

2.4. Dominacija banaka na novčanom tržištu RH

Bankarski sektor ima dominantnu ulogu u financiranju gospodarstva („HNB“, 2015). Svoju dominaciju na tržištu novca banke pokazuju po svom udjelu u ukupnoj imovini financijskog sustava, pa su prema udjelu pojedinog posrednika u imovini financijskog sustava najzastupljenije financijske institucije u Republici Hrvatskoj upravo kreditne institucije, među kojima je najveći udio imovine u vlasništvu banaka („HNB“, 2015). Tome u prilog ide podatak da se krajem 2020. godine u Republici Hrvatskoj 98,90% imovine kreditnih institucija odnosilo na imovinu banaka, dok se udio imovine stambenih štedionica nastavio smanjivati i iznosio je 1,10% (Štriga, 2021). Pleh (2021) navodi da je za stabilnost financijskog sustava Republike Hrvatske iznimno bitna stabilnost bankarskog sektora, jer bankarski sustav sudjeluje u financijskom sustavu zemlje sa udjelom u poslovnim aktivnostima od gotovo 70% (Pleh, 2021). Govoreći o stabilnosti i održivom poslovanju banaka kao o pretpostavkama daljnje dominacije bankarskog sektora u Republici Hrvatskoj na novčanom tržištu, u nastavku se iznose vrijednosti imovine, odnosno aktive, financijski rezultati i komentari bankovnog sustava za 2020. i 2021. godinu te za prvo tromjesečje 2022. godine.

Prema nerevidiranim podacima za 2020. godinu ukupna imovina kreditnih institucija se u odnosu na 2019. godinu povećala za 31,4 mlrd. kuna, odnosno za 7,30%, dok je dobit iznosila 2,7 mlrd. kuna, što predstavlja smanjenje od 3,06 mlrd. kuna, odnosno 53,10%, u odnosu na 2019. godinu („HNB“, 2021b). Također, u 2020. godini dolazi do povećanja ukupnih kredita i predujmova za 9,1% („HNB“, 2021b). Nadalje, imajući u vidu pandemiju bolesti COVID-19 koja je u Hrvatsku stigla 2020. godine, institucije su povećale rezerviranja za očekivane gubitke koji ukazuju na potencijalno povećanje kreditnog rizika zbog pandemije („HNB“, 2021b). Kada se pak govori o likvidnosti bankovnog sustava u 2020. godini, ona je bila na visokoj razini i sve kreditne institucije su zadovoljavale minimalne propisane likvidnosne zahtjeve („HNB“, 2021b). U 2021. godini, prema nerevidiranim podacima, dolazi do povećanja imovine kreditnih institucija za 38,4 mlrd. kuna, odnosno 8,3%, u odnosu na 2020. godinu, te je vrijednost imovine kreditnih institucija u 2021. godini iznosila 500,8 mlrd. kuna („HNB“, 2022b). U 2021. godini dolazi do povećanja ukupnih kredita i predujmova za 7,6%, dok je likvidnost sustava kreditnih institucija i dalje bila visoka i sve kreditne institucije su zadovoljavale minimalne propisane likvidnosne zahtjeve („HNB“, 2022b).

U prvom tromjesečju 2022. godine imovina kreditnih institucija je, u odnosu na 2021. godinu, porasla za 5,3 mlrd. kuna, odnosno za 1,1%, te sada vrijedi 506,2 mlrd. kuna, dok je financijski rezultat prvog tromjesečja 2022. godine pozitivan i iznosio je 1,6 mlrd. kuna („HNB“, 2022c). U istom razdoblju došlo je do povećanja ukupnih kredita i predujmova za 1,2% („HNB“, 2022c). U prvom tromjesečju 2022. godine dolazi i do povećanja broja kreditnih institucija u

državnom vlasništvu s dvije na tri kreditne institucije, obzirom da je Sberbank d.d. promijenila vlasničku strukturu, te od sada više nije privatna, već državna banka („HNB“, 2022c). Likvidnost sustava kreditnih institucija u prvom tromjesečju 2022. godine i dalje je bila visoka i sve kreditne institucije su zadovoljavale minimalne propisane likvidnosne zahtjeve („HNB“, 2022c).

Na temelju navedenih brojčanih pokazatelja o imovini, odnosno aktivni kreditnih institucija u Republici Hrvatskoj i pozitivnim financijskim rezultatima koje su iste ostvarile i u godinama korona krize, kao i na temelju afirmativnih interpretacija vezanih uz povećanje obujma usluga kreditiranja i zadovoljavajuće likvidnosti kroz navedena razdoblja, može se zaključiti da kreditne institucije u Republici Hrvatskoj posluju stabilno i profitabilno, te kao takve zadržavaju status najvažnijeg i najvećeg sudionika na tržištu novca.

2.5. Poslovne banke u kontekstu RH

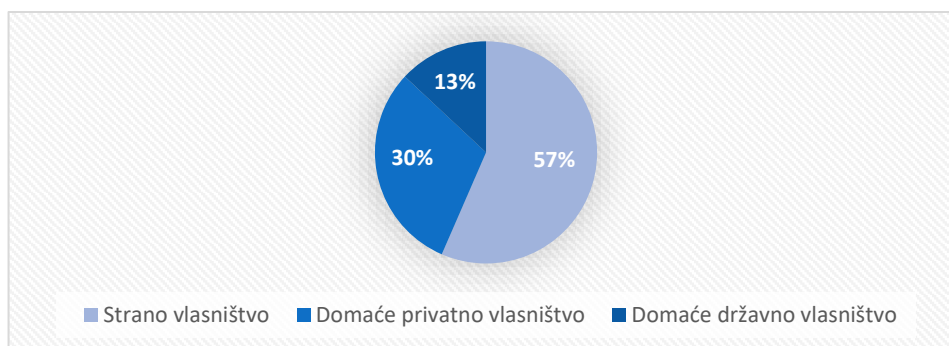
Poslovanje svih kreditnih institucija, pa tako i poslovnih banaka, njihovo osnivanje i prestanak rada u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o kreditnim institucijama (159/16 (146/20)). Navedenog Zakona dužne su se pridržavati sve pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj ili izvan Republike Hrvatske koje pružaju bankovne i financijske usluge na području Republike Hrvatske.

2.5.1. Pravna osnova za poslovanje banaka u RH

Kada se govori o započinjanju poslovanja poslovnih banaka na području Republike Hrvatske, valja reći da je za takav proces potreban početni kapital koji ne smije iznositi manje od 40 milijuna kn, te da banke posluju u pravnom obliku dioničkog društva (d.d.) čije dionice isključivo glase na ime imatelja dionice (Zakon o kreditnim institucijama NN 159/13 (146/20)). Kada su zadovoljeni svi uvjeti za pokretanje poslovanja, HNB izdaje odobrenje za rad (Zakon o kreditnim institucijama NN 159/13 (146/20)). Kada je riječ o načinu vođenja banke, upravljanju i nadzoru banke, treba spomenuti dva tijela u ustroju banke koja su zadužena za vodstvo i nadzor poslovanja, a to su uprava i nadzorni odbor banke čija je najvažnija zadaća osigurati da banka u svom poslovanju uvijek bude likvidna i solventna (Zakon o kreditnim institucijama NN 159/13 (146/20)).

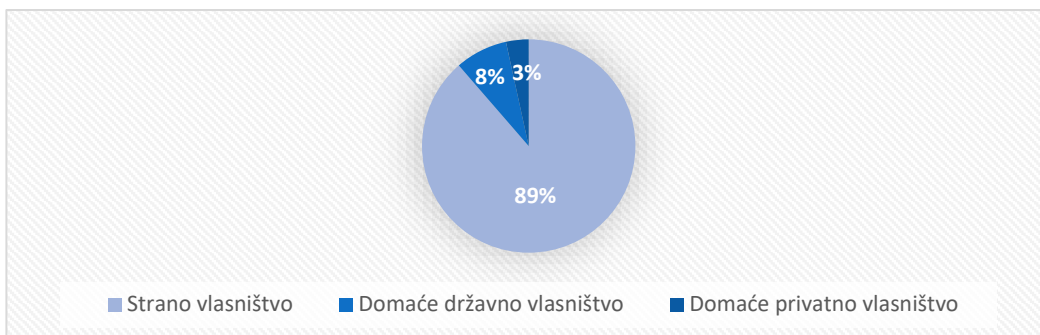
2.5.2. Stanje bankarskog sektora u RH

Prema službenim izvještajima strukture, koncentracije i poslovanja kreditnih institucija koje u kvartalnim vremenskim intervalima provodi i objavljuje HNB, u RH je u prvom kvartalu 2022. godine poslovalo 23 kreditnih institucija, od čega je 20 banaka i 3 stambenih štedionica („HNB“, 2022d). Kada je riječ o vlasničkoj strukturi kreditnih institucija u RH, njih 13 je u stranom vlasništvu (57%), 3 kreditne institucije su domaćem državnom vlasništvu (13%), dok je 7 kreditnih institucija u domaćem privatnom vlasništvu (30%) („HNB“, 2022d) (vidi Slika 2: Oblik vlasništva kreditnih institucija u RH). Međutim, mnogo važniji pokazatelj razvijenosti domaćeg bankarskog sektora jest udio imovine kreditnih institucija u ukupnoj imovini kreditnih institucija. Prema najnovijim pokazateljima iz prvog kvartala 2022. godine, 88,63% imovine kreditnih institucija u RH je u stranom vlasništvu, 7,94% imovine kreditnih institucija je u vlasništvu države, dok je 3,43% imovine kreditnih institucija u domaćem privatnom vlasništvu („HNB“, 2022d) (vidi Slika 3: Imovina banaka prema vlasništvu u RH na kraju prvog kvartala 2022. godine). Prema navedenim podacima može se zaključiti da iako kreditne institucije u domaćem vlasništvu u RH čine 43% od ukupnog broja kreditnih institucija, vlasništvo istih zauzima 11,37% ukupne imovine kreditnih institucija u RH što ukazuje na veliku dominaciju inozemnog bankarskog sektora u RH. U RH postoji velika koncentracija bankarskog sektora u kojem dvije najveće kreditne institucije posjeduju 47,34% ukupne imovine kreditnih institucija u RH. Nadalje, u prvom kvartalu 2021. godine 82,42% imovine je u vlasništvu 5 najvećih kreditnih institucija, dok je 95,01% imovine u vlasništvu 10 najvećih kreditnih institucija u RH, čime je nastavljen konstantan rast od drugog kvartala 2016. godine, kada je taj postotak iznosio 90,71%.

Slika 2: Oblik vlasništva kreditnih institucija u RH (izrada autora prema HNB, 2022)

Slika 3: Imovina banaka prema vlasništvu u RH na kraju prvog kvartala 2022. godine (izrada autora prema HNB, 2022)

Nadalje, u Tablici 1 je prikazana vrijednost imovine kreditnih institucija na dan 31.12.2021. godine, udio pojedine institucije u ukupnoj vrijednosti imovine te kumulativni niz. Također, na dnu tablice nalaze se podaci o ukupnoj imovini banaka i stambenih štedionica, kao i udjelu koji banke i stambene štedionice čine u ukupnoj vrijednosti imovine kreditnih institucija.

Prema Tablici 1 (vidi Tablica 1: Vrijednost imovine kreditnih institucija u RH na dan 31.12.2021.), 0,99% ukupne vrijednosti imovine kreditnih institucija čine stambene štedionice u iznosu od 4.954,492 mil. kn, dok vrijednost banaka iznosi 495.887,402 mil. kn i njihova vrijednost čini 99,01% vrijednosti imovine kreditnih institucija. Nadalje, kreditne institucije sa najvećom vrijednošću imovine su Zagrebačka banka d.d. i Privredna banka Zagreb d.d. čija vrijednost iznosi oko 47,34% ukupne vrijednosti imovine kreditnih institucija. U najvećih 5 kreditnih institucija ulaze još i Erste&Steiermärkische Bank d.d., OTP banka d.d. i Raiffeisenbank Austria d.d. čija vrijednost imovine, zajedno sa Zagrebačkom bankom d.d. i Privrednom bankom Zagreb d.d., prelazi 82% ukupne imovine kreditnih institucija u RH. Nadalje, i 10 najvećih kreditnih institucija čine samo banke, jer su još pet najvrjednijih kreditnih institucija u državi Hrvatska poštanska banka d. d., Addiko Bank d.d., Nova hrvatska banka d.d. (Sberbank d.d. - u sanaciji), Istarska kreditna banka Umag d.d. i Agram banka d.d. čija vrijednost, zajedno sa prvih 5 banaka čini 94,94% imovine svih kreditnih institucija, dok preostalih 13 institucija ima vrijednost od 5,06% ukupne vrijednosti svih institucija. Prosječna vrijednost imovine banaka u 2021. godini koje posluju u RH je 21.775,735 mil. kn, dok je medijalna vrijednost 3.363,480 mil. kn, što znači da 50% banaka u RH ima vrijednost imovine veću od medijalne, dok s druge strane 50% banaka ima vrijednost imovine manju od medijalne vrijednosti.

U 2022. godini došlo je do promjena u vlasništvu kod pojedinih institucija. Naime, Sberbank d.d. Zagreb postaje Sberbank d.d. Zagreb – u sanaciji i posluje pod imenom Nova hrvatska banka d.d., Zagreb čiji je 100 postotni vlasnik Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb

i time je broj banaka u državnom vlasništvu povećan na 3, dok se Raiffeisen stambena štedionica d.d. Rijeka pripojila Raiffeisenbank Austriji d.d., Zagreb, a PBZ stambena štedionica d.d. se pripojila Privrednoj banci Zagreb d.d., tako da trenutno u Hrvatskoj samostalno posluje samo jedna stambena štedionica - Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb.

Tablica 1: Vrijednost imovine kreditnih institucija u RH na dan 31.12.2021. u mil. kuna

Naziv banke	Vrijednost imovine (mil HRK)	Udio u ukupnoj imovini	Kumulativni niz
Zagrebačka banka d.d., Zagreb	132.444,720	26,44%	26,44%
Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	104.672,298	20,90%	47,34%
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	82.748,256	16,52%	63,86%
OTP banka d.d., Split	49.538,236	9,89%	73,75%
Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	41.561,594	8,30%	82,05%
Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb	27.835,839	5,56%	87,61%
Addiko Bank d.d., Zagreb	16.903,089	3,37%	90,98%
Sberbank d.d., Zagreb	11.089,639	2,21%	93,19%
Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag	4.443,903	0,89%	94,08%
Agram banka d.d., Zagreb	4.293,440	0,86%	94,94%
Podravska banka d.d., Koprivnica	4.199,415	0,84%	95,78%
KentBank d.d., Zagreb	3.363,482	0,67%	96,45%
Karlovačka banka d.d., Karlovac	3.101,434	0,62%	97,07%
Partner banka d.d., Zagreb	2.102,904	0,42%	97,49%
Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb	2.060,234	0,41%	97,90%
Croatia banka d.d., Zagreb	1.867,162	0,37%	98,27%
PBZ stambena štedionica d.d., Zagreb	1.775,166	0,35%	98,62%
Banka Kovanica d.d., Varaždin	1.544,896	0,31%	98,93%
Slatinska banka d.d., Slatina	1.535,120	0,31%	99,24%
Imex banka d.d., Split	1.262,163	0,25%	99,49%
Raiffeisen stambena štedionica d.d. Rijeka	1.119,093	0,22%	99,71%
J&T banka d.d., Varaždin	812,933	0,16%	99,87%
Samoborska banka d.d., Samobor	564,879	0,11%	≈100,00%
Banke ukupno	495.887,402	99,01%	
Stambene štedionice ukupno	4.954,492	0,99%	
Sveukupno	500.841,895	100,00%	
Prosječna vrijednost imovine po banci	21.775,735		
Medijalna vrijednost imovine banaka	3.363,480		

(izrada autora prema HNB, 2022)

3. Porez na dobit i porezno opterećenje u kontekstu banaka u RH

Ovim poglavljem nastoji se prikazati sustav poreza na dobit u slučaju kada su obveznici ovog poreznog zahvaćanja banke. Nadalje, opisuju se osnovni elementi sustava poreza na dobit u kontekstu banaka i pomnije se pristupa pojmu efektivnog poreznog opterećenja u okviru poreznog sustava Republike Hrvatske, te se naglašava uloga istog kod njegovih davatelja i primatelja, odnosno banci i državi.

3.1. Općenito o porezima u RH

Šimović (2021) definira da su porezi „prisilna davanja koja razrezuje državna uprava, a da građani od nje ne mogu zauzvrat tražiti ekonomsku protuuslugu“. Porezi, odnosno porezni nameti države, predstavljaju glavne i najveće stavke prihodovne strane državnog proračuna te su neizostavni dio svakog nacionalnog gospodarstva. Porezni sustav Republike Hrvatske čini osnovnih šest skupina poreza koje se razlikuju po primatelju poreznih davanja. To su: („Porezna uprava [PU]“, 2021)

- državni porezi
- županijski porezi
- gradski ili općinski porezi
- zajednički porez
- porezi na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću
- naknada za priređivanje nagradnih igara.

Na formiranje suvremenog hrvatskog poreznog sustava utjecala je težnja Republike Hrvatske da postane zemlja članica Europske unije te je kao takva bila obavezna uskladiti svoju fiskalnu politiku sa fiskalnom politikom Europske unije. No, Vlada Republike Hrvatske ima svoj okvir djelovanja u nacionalnoj fiskalnoj politici, te može donositi odluke vezane uz fiskalnu politiku, sukladno pravnoj stečevini Europske unije („Europski parlament [EP]“, 2022). Kako dakle postoji velika razina autonomije u vođenju fiskalne politike u Hrvatskoj, nerijetko je slučaj izmjena raznih zakona povezanih sa poreznim davanjima, što najviše ovisi o programima političkih stranaka koje obnašaju izvršnu vlast u Hrvatskoj i o njihovom smjeru vođenja fiskalne politike („EP“, 2022).

3.2. Porez na dobit u poreznom sustavu RH

Pravna osnova plaćanja poreza na dobit je Zakon o porezu na dobit koji je na snazi od 1. siječnja 1994. godine. Od tada do danas dogodilo se nekoliko izmjena i dopuna navedenog Zakona, zaključno s posljednjima koje su na snazi od 1. siječnja 2021. godine.

Porez na dobit pripada skupini državnih poreza i uplaćuje se u državni proračun. Druga najvažnija karakteristika poreza na dobit jest da je porez na dobit izravan porez, što znači da se izravno razrezuje na one porezne obveznike koji moraju snositi teret poreza (Šimović, 2021). Nadalje, porez na dobit je od velike važnosti za financiranje države jer prema prijedlogu državnog proračuna za 2022. godinu iznosi 8,4 mlrd kn, dok je njegov udio u ukupnim prihodima državnog proračuna oko 5% („Vlada Republike Hrvatske [VLADA RH], 2021“).

3.2.1. Elementi poreza na dobit u kontekstu banaka

Postoje četiri elementa poreza na dobit koji definiraju ovaj porezni oblik i koji služe kod njegove primjene. Ti elementi su: (Herceg, 2018)

- porezni obveznik,
- porezna osnovica,
- porezna stopa i
- porezne olakšice.

Navedeni elementi su nužni za određivanje iznosa poreza na dobit te odsutnost jednog elementa podrazumijeva nemogućnost određivanja poreza na dobit. Stoga su u nastavku predstavljeni osnovni elementi poreza na dobit, ali s naglaskom na banke.

3.2.1.1. Porezni obveznik

Poslovne banke u RH, kao i ostale kreditne institucije, obveznici su poreza na dobit prema članku 2. Zakona o porezu na dobit, gdje se banka kao porezni obveznik kategorizira kao: (Zakon o porezu na dobit (NN 143/14, 106/18, 121/19))

- trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi
- tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika (nerezident).

Tablica 1 prikazuje kako su banke u RH osnovane kao dionička društva, te shodno navedenom podliježu Zakonu o porezu na dobit (NN 143/14, 106/18, 121/19), odnosno obveznici su plaćanja poreza na dobit.

3.2.1.2. Porezna osnovica

Prema članku 5. Zakonu o porezu na dobit (NN 115/16, 121/19), porezna osnovica predstavlja dobit koja se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama Zakona o porezu na dobit. Kada je riječ o poreznoj osnovici banaka, tj. o načinu njezina dobivanja, važno je spomenuti bankarske poslove koji utječu na formiranje porezne osnovice. Naime, postoje četiri vrste bankarskih poslova: aktivni, pasivni, neutralni i vlastiti bankarski poslovi (Klačmer Čalopa i Cingula, 2012). Aktivni bankarski poslovi su poslovi u kojima banka ima ulogu vjerovnika i u kojima banka ostvaruje najvažnije prihode u svom poslovanju – prihode od kamata, naknada i provizija - a najvažnije aktivne poslove banke čine kreditni plasmani (Klačmer Čalopa i Cingula, 2012). S druge strane, pasivni bankarski poslovi su poslovi gdje se banka pojavljuje u ulozi dužnika, što su najčešće depozitni poslovi, gdje također ostvaruje i najveće rashode u svom poslovanju – rashode od kamata, naknada i provizija (Klačmer Čalopa i Cingula, 2012). Neutralni bankarski poslovi su poslovi u kojima banka ima ulogu posrednika, koje također naplaćuje određenom provizijom, dok su vlastiti bankarski poslovi oni u kojima banka djeluje kao samostalan poduzetnik (osnivački poslovi, poslovi kreiranja novca i sl.) (Klačmer Čalopa i Cingula, 2012). Kako aktivni i pasivni bankarski poslovi čine većinu poslovanja banaka, može se reći da oni najviše utječu na formiranje porezne osnovice. Kao i svaka profitna organizacija, banka ima za cilj ostvariti dobit te su zbog toga kamate u aktivnim bankarskim poslovima, nekoliko puta veće od kamata u pasivnim bankarskim poslovima (Klačmer Čalopa i Cingula, 2012). Porezna osnovica se dobiva na način da se od svih prihoda u svim bankarskim poslovima oduzmu svi rashodi u svim bankarskim poslovima. Tako dobivena računovodstvena dobit/gubitak prije oporezivanja se, sukladno propisima Zakona o porezu na dobit, može korigirati, odnosno uvećati/umanjiti za zakonski dopuštene stavke, čime se utvrđuje porezna osnovica (Herceg, 2018). Nakon utvrđivanja porezne osnovice, utvrđuje se iznos poreza na dobit.

3.2.1.3. Porezna stopa

Prema članku 28. Zakonu o porezu na dobit (NN 115/16, 138/20) u Republici Hrvatskoj postoje dvije stope poreza na dobit koje se određuju prema visini ostvarenog prihoda. Porezne stope su:

- 10%, ako je u poreznom razdoblju ostvareni prihod do uključujući 7.500.000,00 kn
- 18%, ako je u poreznom razdoblju ostvareni prihod jednak ili veći iznosu od 7.500.000,01 kn (Zakon o porezu na dobit (NN 115/16, 138/20)).

Na temelju financijskih izvještaja s kraja 2021. godine, ne postoji banka koja posluje u RH sa prihodima do uključujući 7.500.000,00 kn, stoga sve banke u RH primjenjuju zakonsku poreznu stopu poreza na dobit od 18%.

3.2.1.4. Porezne olakšice

Porezne olakšice predstavljaju program ili politiku vlade kako bi se pomoglo pojedincima ili poduzećima da smanje svoja porezna opterećenja ili riješe svoje porezne dugove (Tim Investopedije, 2022). U Republici Hrvatskoj postoje različite vrste poreznih olakšica regulirane zakonom, kojima se umanjuje porezna osnovica kod izračunavanja poreza na dobit. Jedan od najvažnijih elemenata koji utječe na povećanje porezne osnovice banaka je vrijednosno usklađenje financijske imovine banaka (Herceg, 2018). Naime, rashodi vrijednosnog usklađenja financijske imovine priznaju se tek prodajom te imovine, njezinom uporabljenošću ili kada se ta imovina predstavlja kao izgubljena, tako da ti rashodi ne predstavljaju rashod za izračunavanje poreza na dobit (Herceg, 2018). Nadalje, sljedeći elementi koji utječe na povećanje porezne obveze banaka su porezno nepriznati rashodi i drugi prihodi (revalorizacijska, osporeni porezni gubici i sl.) i rashodi od vrijednosnog usklađenja dionica i udjela, koji predstavljaju nerealizirane gubitke ako su bili iskazani u rashodima (Zakon o porezu na dobit (NN 148/13, 115/16, 121/19)), i uvećanja za kamate između povezanih osoba koje nisu porezno priznate, a kod kojih se banke relativno mnogo zadužuju (Herceg, 2018). Još jedan važan element povećanja porezne obveze banaka su porezno nepriznati troškovi rezerviranja za rizike koji su priznati samo do visine određene od strane HNB-a, kao i nepriznati troškovi amortizacije dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine zbog primjene viših stopa, međutim ovi potonji ne predstavljaju veliko povećanje porezne osnovice kao prethodni (Herceg, 2018).

Kada je riječ o umanjenju računovodstvene dobiti, zasigurno jedan od najvažnijih elemenata za umanjenje je izbjegavanje dvostrukog oporezivanja na način da ostali prihodi, uvećanja prihoda i kapitala koja su bili oporezivi, i privremeno porezno nepriznati rashodi koji su već jednom bili uključeni u poreznu osnovicu, ne uključe u izračun sadašnje porezne osnovice (Herceg, 2018). Svota poticaja u obliku poreznog oslobođenja ili olakšice također umanjuje računovodstvenu dobit kao i svota amortizacije koja nije bila porezno priznata u ranijim razdobljima (Herceg, 2018). Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja koji su bili uključeni u izračunavanje porezne osnovice, a nisu bili priznati kao porezno priznati rashod također za banke predstavljaju poreznu olakšicu kao i porezni gubitak koji predstavlja oblik poreznog poticaja (Herceg, 2018). No, ako se utvrdi da je banka koristila navedena umanjenja porezne osnovice, izuzeća i oslobađanja plaćanja poreza kao i bilo kakvo umanjenje porezne obveze, ne zbog ishoda gospodarske stvarnosti poslovanja banke, nego u svrhu zadobivanja

navedenih pogodnosti zbog financijske koristi, izbjegavanja plaćanja poreza ili porezne utaje, elementi za umanjenje porezne osnovice neće imati svojstvo autentičnosti (Zakon o porezu na dobit (NN 50/16 138/20)).

3.3. Pristupi poreznom opterećenju

U Republici Hrvatskoj istraživanje poreznog opterećenja banaka nije predmet mnogih istraživačkih i akademskih radova. Međutim, jedan od najvažnijih takvih radova sigurno je poslijediplomski specijalistički rad *Planiranje poreza na dobit banaka u Republici Hrvatskoj* (2018) u kojem Herceg (2018) prikazuje sustav oporezivanja dobiti, s posebnim naglaskom na porez na dobit banaka. Sličnom tematikom bave se Meeks i Meeks (2014) u svom radu pod nazivom: *Why are banks paying so little UK Corporation Tax?* u kojem analiziraju nizak porez na dobit banaka u Ujedinjenom Kraljevstvu, dok Langnmayer i Reiter (2017) u svom radu pod nazivom: *Trading Offshore: Evidence on Banks' Tax Avoidance* govore o sve većoj praksi banaka kojom se želi izbjeći plaćanje poreza na dobit. Postoji nekoliko pristupa mjerenja poreznog opterećenja, no svakako najvažniji pristup je mjerenjem nominalnog (zakonskog) i efektivnog (stvarnog) poreznog opterećenja. Isti su objašnjeni i slikovno prikazani u daljnjem dijelu rada.

3.3.1. Nominalno (zakonsko) porezno opterećenje

Prema Ekonomskom institutu (kao što citiraju Bubanić i Korent, 2020.) nominalna porezna stopa predstavlja najjednostavniju mjeru poreznog opterećenja poduzeća te se dobiva zbrajanjem stope poreza na dobit i ostalih poreznih stopa, ako one postoje. Kako piše Kukić, (kao što citiraju Bubanić i Korent, 2020.) iako se zakonske porezne stope smatraju relativno dobrom grubom mjerom poreznog opterećenja, one ne uzimaju u obzir poreznu osnovicu i njezin utjecaj na stvarno porezno opterećenje. Nadalje Jacobs i Spengel (kao što citiraju Bubanić i Korent, 2020.) navode da zakonske porezne stope pokazuju veće porezno opterećenje nego što ono stvarno jest jer ne uzimaju u obzir elemente koji umanjuju poreznu osnovicu, a time i samo porezno opterećenje banaka. U tom smislu Šimurina et al. (kao što citiraju Bubanić i Korent, 2020.) navode da većina suvremenih zemalja primjenjuje različite olakšice, oslobođenja i poticaje kod poreza na dobit premda koncept neutralnosti sustava oporezivanja zahtijeva suprotno, pri čemu dolazi do značajnih razlika između nominalnog i efektivnog poreznog opterećenja.

3.3.2. Efektivno (stvarno) porezno opterećenje

Harris i Feeny (kao što citiraju Bubanić i Korent, 2020.) govore da se efektivno, odnosno stvarno porezno opterećenje mjeri efektivnom, odnosno stvarnom poreznom stopom koja daje cjelovitu sliku porezne uspješnosti te predstavlja mjeru koja uključuje i upotrebu poreznih olakšica i poticaja. Nadalje, efektivne porezne stope odražavaju velik broj čimbenika, i to ne samo zakonski propisane poreze na dobit trgovačkih društava, već primjerice i elemente porezne osnovice, izvore financiranja (dug, zadržana dobit ili novi vlasnički kapital) te imovinu u koju se ulaže (strojevi, zgrade, nematerijalna imovina, zalihe i financijska imovina) (Europska komisija, 2017). Ott (kao što citiraju Bubanić i Korent, 2020.) navodi kako se efektivna obveza poreza na dobit izražava kao stopa oporezive osnovice, odnosno kao porezna stopa koja uzima u obzir sve elemente poreznog sustava, a ne samo zakonski propisanu poreznu stopu, te tako pokazuje stvarni, ekonomski porezni teret poreznog obveznika. Efektivno porezno opterećenje utvrđuje se prema Nicodèmeu (kao što citiraju Bubanić i Korent) pomoću dva pristupa:

- *ex ante (forward-looking approach)* – izračunavanje na temelju teorijskih pretpostavki
- *ex post (backward looking approach)* – izračunavanje na temelju prošlih plaćenih poreza.

Dok se *ex ante* pristupom pokušava izračunati buduće, hipotetičko porezno opterećenje, porezno opterećenje mjereno *ex post* pristupom se izračunava na osnovi stvarno plaćenih poreza u prošlom obračunskom razdoblju, uglavnom u raznim omjerima poreza na dobit i dobiti (Šimović, 2010).

3.3.2.1. Porezno opterećenje *ex ante* pristupom

Najpoznatiju metodu izračunavanja efektivnog poreznog opterećenja *ex ante* pristupom predstavili su King i Fullerton, a kasnije su je revidirali Devereux i Griffith (Bubanić i Korent, 2020). *Ex ante* metoda efektivnog poreznog opterećenja dijeli se na dva principa izračunavanja. Prvi princip izračunavanja, prema Callihanu (prema citiranju Bubanić i Korent), je efektivna marginalna porezna stopa (EMTR) u kojoj se u omjer stavljaju stopa plaćenog poreza i dodatna novčana jedinica ostvarenog dohotka, a najviše se koristi kod procjene isplativosti investiranja. Drugi princip izračunavanja prema Adamczyk (prema citiranju Bubanić i Korent) je efektivna prosječna porezna stopa (EATR) u kojoj se izračunata razlika između neto sadašnje vrijednosti projekta prije oporezivanja i neto sadašnje vrijednosti projekta poslije oporezivanja dijeli sa neto sadašnjom vrijednošću projekta prije oporezivanja, a sve zbog procjene privlačnosti određene investicije. Dobivena efektivna porezna stopa

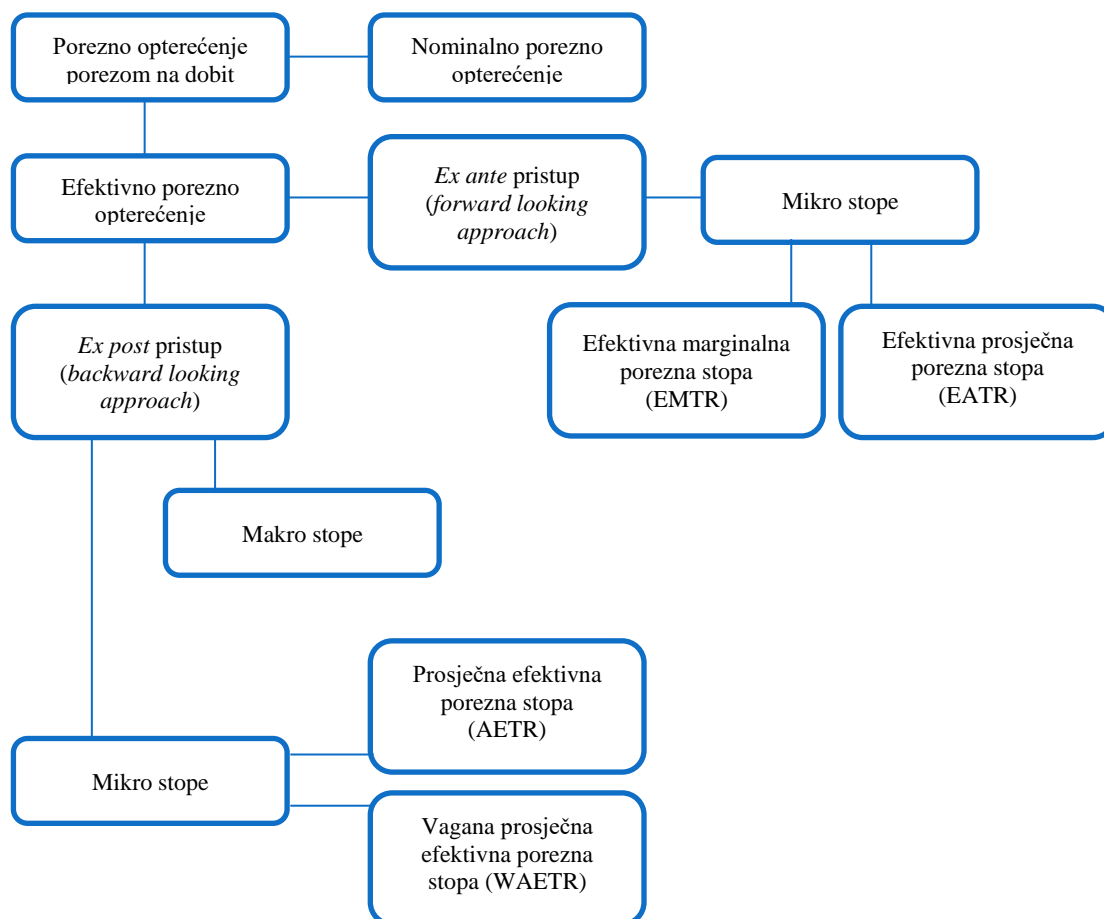

jednom od *ex ante* principa izračunavanja naziva se implicitnom, aludirajući na uključenost određenih veličina kod njezina izračunavanja.

3.3.2.2. Porezno opterećenje *ex post* pristupom

Kod istraživanja efektivnog poreznog opterećenja *ex post* pristupom potrebno je razlikovati makro, mezo i mikro efektivne kamatne stope. Kada se govori o makro analizi, prema Nicodèmeu (kao što citiraju Bubanić i Korent), efektivne porezne stope formiraju se pomoću sumiranih podataka, poput informacija iz nacionalnih računa, kod mezo analize podaci se u slučaju ovog rada analiziraju samo u bankarskom sektoru financijskog sustava, dok se mjerenje poreznog opterećenja mikropristupom obavlja izvlačenjem raznih elemenata iz financijskih izvještaja. Mikroanalizom poreznog opterećenja izračunavaju se konkretna porezna opterećenja za porezne obveznike, tj. ne dolazi do sumiranja podataka, već se podaci prikazuju za svakog poreznog obveznika zasebno. Prednost analize mikropristupom omogućuje detaljnije višedimenzionalne analize, primjerice analizu poreznog opterećenja po sektorima, po veličini poreznog obveznika i sl. Adamczyk navodi (kao što citiraju Bubanić i Korent, 2020.) da se efektivne porezne stope temeljene na *ex post* mikro pristupu mogu izračunati na najmanje dva načina. Najprije se izračunaju efektivne porezne stope za pojedine porezne obveznike, kao omjer stvarno plaćenog poreza poduzeća i mjere koja opisuje rezultat aktivnosti tih poreznih obveznika, kao što je primjerice bruto dobit. Potonje, izračunate efektivne porezne stope za sve analizirane porezne obveznike, predstavljaju input za izračun prosječne efektivne porezne stope (AETR) i vagane prosječne efektivne porezne stope (WAETR). AETR daje informacije o prosječnoj stopi poreza na dobit te ukazuje na povezanost i utjecaj poreza na dobit na proces samofinanciranja. WAETR također daje identične rezultate kao i AETR, no u izračun uzima u obzir utjecaj poreznog obveznika koji ostvaruje najveću dobit. Pristupi mjerenju poreznog opterećenja prikazani su i slikovno (vidi Slika 4: Pristupi mjerenju poreznog opterećenja porezom na dobit).

No, za istraživanje u ovom radu koristi se mikropristup i mezopristup izračunavanja efektivnog poreznog opterećenja i to upravo na prethodno navedeni način, izvlačenjem podataka iz financijskih izvještaja poslovnih banaka koje posluju u RH te stavljanjem u omjer porez na dobit banaka i njihovu ostvarenu bruto dobit u obračunskom razdoblju, što je jedna od navedenih metoda izračunavanja efektivne kamatne stope. Ovim načinom analize žele se dati informacije o efektivnoj poreznoj stopi svake od poslovnih banaka koje posluju u RH u razdoblju od 2017. do 2021. godine kao i o ukupnom efektivnom poreznom opterećenju bankarskog sektora u RH.

Slika 4: Pristupi mjerenju poreznog opterećenja porezom na dobit
(izrada autora prema EFZG, 2020)

4. Analiza poreznog opterećenja bankarskog sustava u RH u razdoblju 2017. - 2021.

U ovom poglavlju iznose se, analiziraju i interpretiraju podaci o poreznom opterećenju bankarskog sustava u RH u razdoblju od 2017. do 2021. godine. Preciznije, analiza se poslovnih rezultata svih bankarskih institucija koje posluju u RH, visina poreza na dobit svake bankarske institucije, zatim oscilacije u broju bankarskih institucija koje posluju u RH, efektivna porezna stopa za svaku bankarsku instituciju u svakoj godini, opterećenje porezom na dobit banaka za svaku godinu i ukupan iznos poreznog opterećenja na razini cijelog bankarskog sektora.

4.1. Kretanje broja banaka u RH

Osamostaljivanjem Republike Hrvatske 1990.-ih godina uvjeti za osnivanje banaka i štedionica postali su liberalniji te u tom razdoblju dolazi do velikog rasta broja banaka te je tako broj banaka porastao sa 22 banke do 60 banaka u zemlji („HNB“, 2021a). No, kriza u Dubrovačkoj banci, Glumina banci i drugim bankama primorala je donošenje novog regulatornog okvira i pokrenuti su mnogi stečajevi tako da je 2000. godine u RH poslovalo 50 banaka („HNB“, 2021a). U promatranom razdoblju ovog istraživanja, odnosno od 2017. do 2021. godine, također je bilo promjena u broju bankarskih institucija koje posluju u RH. Naime, početkom 2017. godine u RH je poslovalo 25 poslovnih banaka, 1 štedna banka i 5 stambenih štedionica, dok je 31.12.2021. godine (vidi Tablica 2: Broj kreditnih institucija u RH na kraju kalendarske godine) broj poslovnih banaka smanjen za 5 na 20, štedne banke nije bilo, a stambenih štedionica je ostalo 3 („HNB“, 2021a). Razlog smanjenja kreditnih institucija su akvizicije i ukidanja kreditnih institucija tijekom godina.

Tablica 2: Broj kreditnih institucija u RH na kraju kalendarske godine

Kreditna institucije/Kraj kalendarske godine	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019.	31.12.2020.	31.12.2021.
Banke	24	21	20	20	20
Štedne banke	1	0	0	0	0
Stambene štedionice	5	4	3	3	3
Ukupno	30	25	23	23	23

(izrada autora prema HNB, 2022)

4.2. Varijable, uzorak i metode istraživanja

Ovim završnim radom želi se dati prikaz efektivnog poreznog opterećenja banaka porezom na dobit u promatranom razdoblju istraživanja odnosno od 2017. do 2021. godine. Dakle, za svaku banku u svakoj od navedenih godina temeljem podataka iz njihovih financijskih izvještaja, konkretnije računa dobiti i gubitka, predanih u službeni Registar godišnjih financijskih izvještaja koji vodi Financijska agencija ekstrahiraju se tri ključne varijable, a to su:

- bruto dobit,
- porez na dobit i
- neto dobit.

Dakle, uzorak čine banke koje su perzistirale u pojedinoj godini istraživanja, odnosno uzorak čine navedeni podaci o poslovnom rezultati i porezu na dobit o svakoj banci u pojedinoj godini. Isti se može okarakterizirati kao nebalansirani, naime, broj banaka tijekom promatranih godina se mijenja, u ovom slučaju smanjuje. Godine 2017. poslovale su 24 banke, 2018. je poslovala 21 banka, a do kraja promatranog razdoblja preostalo je 20 banaka.

Navedene varijable analizirane su pomoću metoda deskriptivne statistike, konkretnije pomoću ukupnih i srednjih vrijednosti (aritmetička sredina i medijan). Pomoću metode generalizacije doneseni su zaključci.

Potonje, analizirane varijable korištene su kao input za analizu efektivnog poreznog opterećenja banaka porezom na dobit. Dakle, za navedeno je korišten *ex post* pristup efektivnog poreznog opterećenja pri čemu se koristi mikro, mezo i makro metoda. Efektivne porezne stope, odnosno pokazatelji efektivnog poreznog opterećenja, primjenom mikro metode dobivene su kao odnos poreza na dobit i bruto dobiti svake banke, u svakoj godini. Na temelju dobivenih mikro efektivnih poreznih stopa izračunate su aritmetička sredina i medijan istih. Mezo metoda korištena je na način da se sumiraju vrijednosti poreza na dobit svih banaka u pojedinoj godini, te se navedeni iznos stavlja u odnos sa sumom bruto dobit banaka u pojedinoj godini. Kod primjene mezo metode, valja naglasiti da su u sumu ukupnog poreza na dobit i bruto dobit banaka, u obzir uzete samo one banke u pojedinoj godini koje su imale obvezu plaćanja poreza na dobit, te koje su ostvarile pozitivan poslovni rezultat. Navedenim se izbjegava metodološka pogreška da banke koje su ostvarile negativan porezni trošak, dakle, nemaju obvezu plaćanja poreza na dobit u određenoj godini, da se umanjuje ukupan iznos poreza na dobit koje su sve banke platile. Isto vrijedi i za negativan porezni rezultat, kada bi isti uzeli u obzir, umanjila bi se suma ostvarene bruto dobiti bankarskog sektora, i time bi se iskrivio rezultat efektivne porezne stope. Mezo pristupom dobiva se cjelovita slika efektivno poreznog opterećenja bankarskog sektora u RH. Konačno, korišten je makro pristup. Isti se može koristiti na različite načine, ovisno o dostupnosti podataka. U predmetnom završnom radu isto je izračunato kao udio prihoda o poreza na dobit banka (koje su ostvarile obvezu

plaćanja poreza na dobit) u prihodima od poreza na dobit u državnom proračunu RH. Dakle, dio uzorka čine i podaci preuzeti od Ministarstva financija odnosno podaci o visini ukupnih prihoda od poreza na dobit i prihodi od poreza na dobit banaka u RH.

4.2.1. Bruto dobit banaka u promatranom razdoblju

Bruto dobit je dobit koju banka ostvaruje u obračunskom razdoblju prije plaćanja poreza na dobit, a izračunava se tako da se od ukupnih prihoda poslovanja oduzmu ukupni rashodi poslovanja. Na temelju bruto dobiti investitori, analitičari i uprava banke ocjenjuju učinkovitost banke u pružanju financijskih usluga. Prema tome, veća bruto dobit ukazuje na efikasniji proces poslovanja, odnosno proces pružanja usluga ili je jednostavno rezultat povišenih cijena bankovnih usluga. Nadalje, iznos bruto dobiti koristi se i kod izračuna financijskih pokazatelja poslovanja banke (bruto rentabilnost imovine, bruto marža profita, pokrivenost troškova kamata i sl.) koji također pružaju važne informacije internim i eksternim korisnicima o načinu poslovanja banke, njezinoj stabilnosti, profitabilnosti, zaduženosti i cjelokupnoj financijskoj situaciji (Brozović, 2021).

Iznos bruto dobiti je važan za banke i državu i iz još jednog razloga, a to je da iznos bruto dobiti nekad predstavlja poreznu osnovicu na temelju koje se izračunava porez na dobit organizacije u obračunskom razdoblju, ali samo u onom slučaju kada iznos bruto dobiti nije potrebno korigirati stavkama za umanj enje ili povećanje dobiti, kada se ne prenosi porezni gubitak i kada banka ne koristi prava različitih olakšica, oslobođenja i poticaja (Šimović, 2021). Ukoliko se koriste stavke uvećanja i umanjenja računovodstvene dobiti, dana razlika ukupnih prihoda i rashoda čini polaznu veličinu za određenje porezne osnovice. Ukoliko je banka u obračunskom razdoblju ostvarila veće ukupne rashode od ukupnih prihoda i zabilježila negativni financijski rezultat i ako se u daljnjem postupku utvrđivanja porezne osnovice utvrdi negativna porezna osnovica, banka kao porezni obveznik ima pravo na porezni gubitak koji se prenosi i nadoknađuje umanjivanjem porezne osnovice sljedećih 5 godina (Šimović, 2021). U nastavku se iznosi bruto dobit svih banaka koje posluju u RH od 2017. do 2021. godine, ukupni, prosječni i medijalni iznosi bruto dobiti za svaku banku u kroz sve godine i ukupni prosječni i medijalni iznosi za sve banke u pojedinoj godini promatranog razdoblja. Na kraju sa iznosi i ukupan podatak o bruto dobiti banaka u promatranom razdoblju.

Prema Tablici 3 (vidi Tablica 3: Bruto dobit/gubitak banaka u promatranom razdoblju u mil. kuna) najveću bruto dobit u promatranom razdoblju imaju Privredna banka Zagreb d.d. u godinama 2017. (1 674,000 mil. kn), 2019. (2 146,000 mil. kn) i 2020. (1 034,000 mil. kn) i Zagrebačka banka d.d. u godinama 2018. (2 111,000 mil. kn) i 2021. (2 290,000 mil. kn), dok najmanju bruto dobit, odnosno najveći negativan financijski rezultat ima zabilježen u 2017.

godini Sberbank d.d. (-158,529 mil. kn), kao i u 2020. (-24,179 mil. kn), u 2018. godini Croatia banka (-22,086 mil. kn) kao i u 2019. (-25,012 mil. kn), dok u 2021. godini Imex banka d.d. ostvaruje najmanju bruto dobit (0,981 mil. kn). Nadalje, banka koja je ostvarila ukupno najveću bruto dobit u svih pet godina (8 130,000 mil. kn) je Zagrebačka d.d., koja ima i najveću prosječnu vrijednost bruto dobiti kroz pet godina (1 626,000 mil. kn) i najveću medijalnu vrijednost bruto dobiti (1 829,000 mil. kn) što znači da je Zagrebačka banka u razdoblju od 2017. do 2021. godine ostvarila iznos bruto dobiti veći od 1 829,000 mil. kn dva puta. S druge strane, banka sa najvećim gubitkom u promatranom razdoblju je Splitska banka čiji gubitak iznosi -98,000 mil. kn, a razlog tome je što je navedena banka poslovala samo u prvoj godini ovog istraživanja. Također potonja banka ima i istu najmanju prosječnu visinu bruto dobiti u promatranom razdoblju i istu medijalnu visinu bruto dobiti u promatranom razdoblju.

Kada je riječ o najvećoj i najmanjoj bruto dobiti svih banaka u pojedinoj godini, najveća je bruto dobit ostvarena u 2021. godini, kada je iznosila 6 643,955 mil. kn, dok je najmanja bruto dobit banaka ostvarena u 2020. godini u iznosu od 3 281,549 mil. kn što predstavlja pad od 50% u odnosu na 2019. godinu. Razlog takvog pada je utjecaj pandemije COVID-19 na poslovanje banaka, koje se u 2021. godini oporavilo (Klepo, 2020). Nadalje, najveća prosječna vrijednost bankarskog sustava u RH je ostvarena 2021. godini, kada je ta vrijednost iznosila 332,198 mil. kn, dok je najmanja prosječna vrijednost zabilježena 2017. godine kada je iznosila 162,880 mil. kn što je rezultat većeg broja banaka u toj godini (24) i velikog bruto gubitka Sberbanke d.d. (-158,529 mil. kn). Gledajući medijalne vrijednosti svih banaka po godinama, može se zaključiti da je najveća medijalna vrijednost zabilježena 2021. godine, kada je iznosila 41,409 mil. kn, što znači da je u 2021. godini polovica banaka koje su poslovale u RH imala veću bruto dobit od 41,409 mil. kn, a druga polovica je imala manju bruto dobit, dok je najmanja medijalna vrijednost zabilježena 2017. godine kada je iznosila 6,488 mil. kn što je isto tako rezultat velikog gubitka Sberbanke d.d. Ukupna vrijednost bruto dobiti svih banaka u svakoj godini iznosi 26 041,870 mil. kn.

U svim promatranim godinama, Zagrebačka banka i Privredna banka Zagreb imale su ostvarenu bruto dobit veću od prosječne vrijednosti bruto dobiti svih banaka. S obzirom da je distribucija bruto dobiti pozitivno asimetrična (prosjeak je veći od medijana), a za što su navedene banke najvećim dijelom zaslužene.

Tablica 3: Bruto dobit/gubitak banaka u promatranom razdoblju u mil. kuna

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Σ	A	MED
Addiko Bank d.d., Zagreb	153,204	188,200	159,600	142,800	98,700	742,504	148,501	153,204

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Σ	A	MED
Agram banka d.d., Zagreb	-	32,538	45,892	34,155	50,238	162,823	40,706	40,024
Banka Kovanica d.d., Varaždin	5,307	12,057	17,504	15,003	27,588	77,459	15,492	15,003
Croatia banka d.d., Zagreb	-31,287	-22,086	-25,012	4,982	7,204	-66,199	-13,240	-22,086
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	811,000	1026,000	919,000	384,000	1032,000	4172,000	834,400	919,000
Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb	12,460	185,311	95,068	226,950	245,675	765,464	153,093	185,311
Imex banka d.d., Split	-14,188	-13,814	3,178	2,703	0,981	-21,140	-4,228	0,981
Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag	31,892	28,936	36,671	37,641	45,462	180,602	36,120	36,671
Jadranska banka d.d., Šibenik	-31,001	-21,646	-	-	-	-52,647	-26,324	-26,324
J&T banka d.d., Varaždin	-29,073	0,830	2,017	-16,309	2,975	-39,560	-7,912	0,830
Karlovačka banka d.d., Karlovac	7,669	13,169	22,619	29,898	27,216	100,571	20,114	22,619
KentBank d.d., Zagreb	5,238	7,535	20,006	7,112	34,431	74,322	14,864	7,535
Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb	25,512	-	-	-	-	25,512	25,512	25,512
OTP banka d.d., Split	65,347	214,000	714,000	308,000	780,000	2081,347	416,269	308,000
Partner banka d.d., Zagreb	8,285	14,073	43,267	17,452	39,965	123,042	24,608	17,452
Podravska banka d.d., Koprivnica	17,400	15,299	27,414	15,043	19,516	94,672	18,934	17,4
Primorska banka d.d., Rijeka	-6,177	-	-	-	-	-6,177	-6,177	-6,177
Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	1674,000	1477,000	2146,000	1034,000	1351,000	7682,000	1536,400	1477,000
Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	475,000	239,000	436,000	173,000	542,000	1865,000	373,000	436,000
Samoborska banka d.d., Samobor	-7,052	1,050	3,599	-6,991	1,054	-8,340	-1,668	1,050
Sberbank d.d., Zagreb	-158,529	83,406	109,096	-24,179	42,852	52,646	10,529	42,852
Slatinska banka d.d., Slatina	1,269	6,541	3,920	2,289	5,098	19,117	3,823	3,92
Splitska banka d.d., Split	-98,000	-	-	-	-	-98,000	-98,000	-98,000
Veneto banka d.d., Zagreb	-15,148	-	-	-	-	-15,148	-15,148	-15,148

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Σ	A	MED
Zagrebačka banka d.d., Zagreb	1006,000	2111,000	1829,000	894,000	2290,000	8130,000	1626,000	1829,000
Σ	3909,128	5598,399	6608,839	3281,549	6643,955	26041,870		
A	162,880	266,590	330,442	164,078	332,198			
MED	6,488	15,299	39,969	23,675	41,409			

(izrada autora prema Registar godišnjih financijskih izvještaja – RGFI, 2022)

Iako se u evidenciji HNB-a u 2017. godini Tesla štedna banka d.d., Zagreb vodila kao banka u poslovanju, te je godine nad njom pokrenut stečajni postupak i navedena banka svoje financijske izvještaje nije dostavila HNB-u, te se stoga samo statistički vodila kao banka koja je poslovala u 2017. godini i nije bila uključena u ovaj i sve sljedeće izračune.

4.2.2. Porez na dobit banaka u promatranom razdoblju

Banke su, kao i sve ostale profitne organizacije koje posluju u RH, dužne u poreznom razdoblju (koje je u pravilu kalendarska godina) podmiriti svoju poreznu obvezu do 30. travnja tekuće kalendarske godine za prethodnu kalendarsku godinu (Šimović, 2021). Iznimno, porezna uprava može dopustiti i drugo porezno razdoblje koje ne smije prelaziti 12 mjeseci i u tom slučaju novo porezno razdoblje porezni obveznik ne može mijenjati 3 godine. Nadalje, u svrhu olakšanja plaćanja poreza na dobit, prema članku 34. Zakonu o porezu na dobit (NN 148/13, 115/16) banka kao porezni obveznik ima mogućnost tokom tekuće kalendarske godine uplaćivati mjesečne predujmove poreza na dobit u iznosu od 1/12 porezne obveze prethodne kalendarske godine. Ako banka odluči koristiti pravo plaćanja poreza na dobit putem mjesečnih predujmova poreza na dobit, tada se njezina ukupna porezna obveza umanjuje za iznos uplaćenih predujmova. Ukoliko banka putem predujmova poreza na dobit uplati više nego što iznosi njezina stvarna porezna obveza, tada se preplaćena sredstva na njezin zahtjev vraćaju njoj ili se uračunavaju u sljedeće razdoblje (Zakon o porezu na dobit (NN 148/13, 115/16)).

Nadalje, kao što je spomenuto prije u radu (vidi poglavlje 3.2.1.3. Porezna stopa), krajem 2021. godine, sve banke u RH su primijenile zakonsku stopu poreza na dobit od 18% zbog veličine svojih prihoda. No, bruto dobit banaka nerijetko ne predstavlja poreznu osnovicu za izračun poreza na dobit, nego se korigira za različite poticaje, olakšice, umanjena i uvećanja te u većini slučajeva porez na dobit banaka ne čini 18% vrijednosti bruto dobiti koju banka ostvaruje. Tu dolazi do razlike između zakonske i efektivne porezne stope i shodno

tome dolazi do promjene poreznih davanja koje banka mora podmiriti. U nastavku se iznose iznosi poreza na dobit svih banaka koje posluju u RH od 2017. do 2021. godine, ukupni, prosječni i medijalni iznosi poreza na dobit za svaku pojedinačnu banku ostvareni kroz pet godina promatranog razdoblja i ukupni prosječni i medijalni iznosi za sve banke ukupno u svakoj godini zasebno u promatranom razdoblju. Na kraju sa iznosi i ukupan podatak o porezu na dobit banaka u promatranom razdoblju.

Prema Tablici 4 (vidi Tablica 4: Porez na dobit banaka u promatranom razdoblju u mil. kn) može se vidjeti da najveću poreznu obvezu kroz promatrano razdoblje imaju samo dvije banke: Privredna banka Zagreb d.d. i Zagrebačka banka d.d. U 2017. godini najveći iznos plaćenog poreza na dobit imala je Privredna banka Zagreb d.d. u iznosu od 231,000 mil. kn, kao i u 2020. godini kada je iznos plaćenog poreza na dobit iznosio 217,000 mil. kn. U preostalim godinama istraživanja najveći iznos plaćenog poreza na dobit ostvarila je Zagrebačka banka i to u iznosu od 254,000 mil. kn u 2018. godini, 267,000 mil. kn u 2019. godini i 282,000 mil. kn u 2021. godini. S druge strane najmanja porezna davanja kroz promatrano razdoblje imala je Addiko Bank d.d. u iznosu od -76,450 mil. kn, što zapravo u cijelosti predstavlja odgođeni porezni prihod navedene banke. Nadalje, u 2018. godini najmanji iznos poreza na dobit imale su sljedeće banke: Imex banka d.d., Jadranska banka d.d., J&T banka d.d., Karlovačka banka d.d., Kent banka d.d. i Samoborska banka d.d. čiji je porez na dobit iznosio 0,00 kn. U 2019. godini najmanji porez na dobit imala je Hrvatska poštanska banka d.d. u iznosu od -48,704 mil. kn što je rezultat priznate porezno odgođene imovine u iznosu od 76,629 mil. kn, dok je u 2020. godini najmanji iznos poreza na dobit imala Erste&Steiermärkische Bank d.d. u iznosu -6,000 mil. kn, što je rezultat poreznog troška od investicija i ostalih poreznih poticaja (16 mil. kn) i učinka procjene nadoknadivosti fiskalnih gubitaka (62 mil. kn), a u 2021. godini Croatia banka d.d. u iznosu od -2,120 mil. kn kao rezultat koji u cijelosti predstavlja odgođeni porez na dobit.

Kada je riječ o najmanjem plaćenom porezu na dobit kroz pet godina, na prvom mjestu se nalazi Splitska banka d.d. sa iznosom poreza na dobit od -13,000 mil. kn. Ista banka ima i jednak iznos najmanjeg prosječnog iznosa poreza na dobit i najmanjeg medijalnog iznosa poreza na dobit kroz pet godina, a razlog tome je što je Splitska banka d.d. poslovala samo u prvoj godini ovog istraživanja, u 2017. godini. Nasuprot tome, najveći iznos poreza na dobit kroz pet godina podmirila je Zagrebačka banka d.d. u iznosu od 1 129,000 mil. kn. Ista banka ima i najveću prosječnu visinu plaćenog poreza na dobit kroz pet godina u iznosu od 225,800 mil. kn plaćenog poreza na dobit godišnje, kao i najveći medijalni iznos plaćenog poreza u promatranom razdoblju u iznosu od 254,000 mil. kn, što znači da je banka u dvije godine svog poslovanja platila veći porez na dobit, a u ostale dvije godine je platila manji porez na dobit.

Govoreći o najmanjem i najvećem plaćenom porezu na dobit svih banaka po godinama, možemo reći da je najmanje poreza na dobit plaćeno u 2017. godini kada je plaćeno 562,126 mil. kn, dok je najveći iznos poreza na dobit plaćen u 2021. godini, kada je iznosio 1 058,810 mil. kn. Nadalje, najmanji prosječni iznos plaćenog poreza na dobit svih banaka ostvaren je 2017. godine kada je iznosio 23,422 mil. kn poreza na dobit po banci, što je rezultat većeg broja banaka i najmanjeg ukupnog plaćenog poreza u toj godini, dok je najveći iznos prosječnog poreza na dobit svih banaka plaćen 2021. godine kada je iznosio 52,940 mil. kn po banci, čemu je uzrok najveći plaćen ukupni porez na dobit banaka i manji broj banaka koje su poslovale u toj godini. Medijalni iznos plaćenog poreza na dobit najmanji je u 2017. godini kada je iznosio 0,310 mil. kn, jer je čak 8 banaka imalo iznos poreza na dobit u visini od 0,00 kn, dok je najveći medijalni iznos plaćenog poreza na dobit zabilježen u 2021. godini kada je iznosio 7,734 mil. kn, što znači da je 10 banaka u toj godini platilo veći, a 10 banaka manji porez na dobit. Ukupan iznos plaćenog poreza na dobit svih banaka kroz promatrano razdoblje je 3 779,170 mil. kn.

Tablica 4: Porez na dobit banaka u promatranom razdoblju u mil. kn

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Σ	A	MED
Addiko Bank d.d., Zagreb	-76,450	17,300	2,900	55,700	18,800	18,250	3,650	17,300
Agram banka d.d., Zagreb	-	6,070	8,408	5,897	9,090	29,465	7,366	7,239
Banka Kovanica d.d., Varaždin	0,000	3,451	2,812	3,790	5,516	15,569	3,114	3,451
Croatia banka d.d., Zagreb	-0,656	2,903	-0,300	0,670	-2,120	0,497	0,099	-0,300
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	162,000	196,000	166,000	-6,000	185,000	703,000	140,600	166,000
Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb	4,127	33,452	-48,704	44,888	43,568	77,331	15,466	33,452
Imex banka d.d., Split	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag	5,619	5,048	6,679	6,900	8,224	32,470	6,494	6,679
Jadranska banka d.d., Šibenik	0,000	0,000	-	-	-	0,000	0,000	0,000
J&T banka d.d., Varaždin	0,000	0,000	0,000	0,283	0,000	0,283	0,057	0,000
Karlovačka banka d.d., Karlovac	0,000	0,000	1,726	0,396	2,199	4,321	0,864	0,396

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Σ	A	MED
KentBank d.d., Zagreb	0,000	0,000	2,056	1,218	6,288	9,562	1,912	1,218
Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb	4,748	-	-	-	-	4,748	4,748	4,748
OTP banka d.d., Split	13,159	48,000	135,000	57,000	149,000	402,159	80,432	57,000
Partner banka d.d., Zagreb	1,486	2,554	7,928	3,187	7,243	22,398	4,480	3,187
Podravska banka d.d., Koprivnica	3,304	3,193	6,068	3,224	4,282	20,071	4,014	3,304
Primorska banka d.d., Rijeka	2,882	-	-	-	-	2,882	2,882	2,882
Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	231,000	97,000	266,000	217,000	236,000	1047,000	209,400	231,000
Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	79,000	20,000	-2,000	41,000	93,000	231,000	46,200	41,000
Samoborska banka d.d., Samobor	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Sberbank d.d., Zagreb	-22,713	15,508	22,206	11,482	9,353	35,836	7,167	11,482
Slatinska banka d.d., Slatina	0,620	1,764	1,651	0,933	1,362	6,330	1,266	1,362
Splitska banka d.d., Split	-13,000	-	-	-	-	-13,000	-13,000	-13,000
Veneto banka d.d., Zagreb	0,000	-	-	-	-	0,000	0,000	0,000
Zagrebačka banka d.d., Zagreb	167,000	254,000	267,000	159,000	282,000	1129,000	225,800	254,000
Σ	562,126	706,243	845,430	606,568	1058,805	3779,172		
A	23,422	33,631	42,272	30,328	52,940			
MED	0,310	3,451	2,856	3,507	7,734			

(izrada autora prema Registar godišnjih financijskih izvještaja – RGFI, 2022)

4.2.3. Neto dobit/gubitak banaka u promatranom razdoblju

Neto dobit u praktičnom smislu poslovanja jedne banke predstavlja iznos financijskih sredstava nakon podmirenja svih obveza u obliku troškova i poreza (Kenton, 2022). Ekonomisti često govore o neto dobiti kao o donjoj crti jer se nalazi na dnu računa dobiti i gubitka (Kenton, 2022). Iznos neto dobiti predstavlja dakle konačan rezultat poslovanja i govori o tome je li poslovanje banke bilo u krajnjoj liniji uspješno ili ne. Također, iznos neto dobiti

predstavlja značajan element u izračunavanju financijskih pokazatelja banke, kao što su: rentabilnost kapitala (neto dobit/kapital) kojim se izračunava povrat na uloženi kapital; dobit po dionici – EPS (neto dobit/broj dionica) kojom se izračunava koliko jedinica neto dobiti dolazi na jednu dionicu; neto marža profita (neto dobit + kamate/ukupni prihodi) kojom se određuje omjer neto dobiti i ukupnih prihoda; neto rentabilnost imovine (neto dobit + kamate/ukupna imovina) kojom se određuje omjer neto dobiti i ukupne imovine banke (Brozović, 2021). Svi navedeni pokazatelji profitabilnosti i investiranja predstavljaju za eksterne i interne korisnike bankovnih usluga ekonomski smjer kretanja banke, te na temelju njih mnogi korisnici, ponajviše eksterni, odlučuju o daljnjem poslovanju s bankom. U nastavku se iznose iznosi neto dobiti svih banaka koje posluju u RH od 2017. do 2021. godine, ukupni, prosječni i medijalni iznosi neto dobiti za svaku banku kroz pet godina i ukupni prosječni i medijalni iznosi za sve banke u svakoj pojedinačnoj godini promatranog razdoblja. Na kraju sa iznosi i ukupan podatak o neto dobiti banaka u promatranom razdoblju.

Prema Tablici 5 (vidi Tablica 5: Neto/gubitak dobit banaka u promatranom razdoblju u mil. kn) najveću pojedinačnu neto dobit kroz godine ostvaruju Privredna banka Zagreb d.d. i Zagrebačka banka d.d. Privredna banka Zagreb d.d. ostvaruje najveću neto dobit u 2017. godini u iznosu od 1 443,000 mil. kn, u 2019. godini u iznosu od 1 880,000 mil. kn i u 2020. godini u iznosu od 817,000 mil. kn, dok Zagrebačka banka d.d. ostvaruje najveću neto dobit u 2018. godini u iznosu od 1 857,000 mil. kn i u 2021. godini u iznosu od 2 008,000 mil. kn. S druge strane, najmanju neto dobit, odnosno gubitak kroz pet godina ostvaruju Sberbank d.d. u 2017. godini u iznosu od -135,816 mil. kn i u 2020. godini u iznosu od -35,661 mil. kn, Croatia banka d.d. u 2018. godini u iznosu od -24,989 mil. kn i u 2019. godini u iznosu od -24,982 mil. kn, a u 2021. godini Imex banka d.d. u iznosu neto dobiti od 0,981 mil. kn.

Kada je riječ o ukupnoj neto dobiti svake banke pojedinačno kroz pet godina, najveću neto dobit ostvarila je Zagrebačka banka d.d. u iznosu od 7 001,000 mil. kn, dok je u kategoriji najmanje neto dobiti, odnosno gubitka, istu ostvarila Splitska banka d.d. u iznosu od -85,000 mil. kn. Također, najveću prosječnu neto dobit kroz pet godina ostvarila je Zagrebačka banka d.d. i to u iznosu od 1 400,200 mil. kn neto dobiti godišnje, dok je isto tako Splitska banka d.d. zabilježila najmanju prosječnu neto dobit kroz pet godina u iznosu od -85,000 mil. kn. Kada se govori o najvećem i najmanjem medijalnom iznosu neto dobiti kroz pet godina potonje dvije banke također ostvaruju krajnje rezultate: Zagrebačka banka d.d. ostvaruje najveću medijalnu neto dobit u iznosu od 1 562,000 mil. kn, što znači da je u pet promatranih godina dva puta ostvarila veću, a dva puta manju neto dobit, dok je Splitska banka d.d. sa medijalnim iznosom neto dobiti od -85,000 mil. kn ostvarila najmanji iznos medijalne neto dobiti.

Govoreći o ukupnim vrijednostima neto dobiti svih banaka za pojedinu godinu, najveća vrijednost neto dobiti ostvarena je 2019. godine u iznosu od 5 763,141, mil. kn, dok je najmanja

vrijednost neto dobiti ostvarena u 2020. godine u iznosu 2 675,224 mil. kn. Nadalje, najveća prosječna vrijednost neto dobiti za sva banke po godinama ostvarena je 2019. godine kada je prosječna neto dobit po banci iznosila 288,157 mil. kn, dok je najmanja ostvarena vrijednost prosječne neto dobiti ostvarena 2020. godine kada je njezina vrijednost bila 133,761 mil. kn po banci. Iskazane najveće i najmanje medijalne vrijednosti neto dobiti ukazuju da je najveća medijalna vrijednost neto dobiti ostvarena 2021. godine kada je iznosila 33,111 mil. kn, što znači da je u toj godini 10 banaka poslovalo s većom, a 10 banaka s manjom neto dobiti. Najmanja medijalna vrijednost zabilježena je 2017. godine kada je iznosila 6,053 mil. kn, što ukazuje da je u toj godini 12 banaka poslovalo s većom, a 12 banaka s manjom neto dobiti. Ukupna neto dobit ostvarena u svih pet godina od strane svih banaka iznosi 22 262,673 mil. kn.

Tablica 5: Neto/gubitak dobit banaka u promatranom razdoblju u mil. kn

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Σ	A	MED
Addiko Bank d.d., Zagreb	229,654	170,900	156,700	87,100	79,900	724,254	144,851	156,700
Agram banka d.d., Zagreb	-	26,468	37,484	28,258	41,148	133,358	33,340	32,871
Banka Kovanica d.d., Varaždin	5,307	8,606	14,692	11,213	22,072	61,890	12,378	11,213
Croatia banka d.d., Zagreb	-30,631	-24,989	-24,982	4,915	9,324	-66,363	-13,273	-24,982
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	649,000	830,000	753,000	390,000	847,000	3469,000	693,800	753,000
Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb	8,333	151,859	143,773	182,062	202,107	688,134	137,627	151,859
Imex banka d.d., Split	-14,188	-13,814	3,178	2,703	0,981	-21,140	-4,228	0,981
Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag	26,273	23,888	29,992	30,741	37,238	148,132	29,626	29,992
Jadranska banka d.d., Šibenik	-31,001	-21,646	-	-	-	-52,647	-26,324	-26,324
J&T banka d.d., Varaždin	-29,073	0,830	2,017	-16,952	2,975	-40,203	-8,041	0,830
Karlovačka banka d.d., Karlovac	7,669	13,169	20,893	29,502	25,017	96,250	19,250	20,893
KentBank d.d., Zagreb	5,238	7,535	17,950	5,894	28,143	64,760	12,952	7,535
Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb	20,764	-	-	-	-	20,764	20,764	20,764
OTP banka d.d., Split	52,188	166,000	579,000	251,000	631,000	1679,188	335,838	251,000

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Σ	A	MED
Partner banka d.d., Zagreb	6,799	11,519	35,340	14,265	32,722	100,645	20,129	14,265
Podravska banka d.d., Koprivnica	14,096	12,106	21,346	11,819	15,234	74,601	14,920	14,096
Primorska banka d.d., Rijeka	-9,059	-	-	-	-	-9,059	-9,059	-9,059
Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	1443,000	1380,000	1880,000	817,000	1115,000	6635,000	1327,00 0	1380,00 0
Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	396,000	219,000	438,000	132,000	449,000	1634,000	326,800	396,000
Samoborska banka d.d., Samobor	-7,052	1,050	3,599	-6,991	1,054	-8,340	-1,668	1,050
Sberbank d.d., Zagreb	-135,816	67,898	86,890	-35,661	33,499	16,810	3,362	33,499
Slatinska banka d.d., Slatina	0,649	4,777	2,269	1,356	3,736	12,787	2,557	2,269
Splitska banka d.d., Split	-85,000	-	-	-	-	-85,000	-85,000	-85,000
Veneto banka d.d., Zagreb	-15,148	-	-	-	-	-15,148	-15,148	-15,148
Zagrebačka banka d.d., Zagreb	839,000	1857,000	1562,000	735,000	2008,000	7001,000	1400,20 0	1562,00 0
Σ	3347,002	4892,156	5763,141	2675,224	5585,150	22262,673		
A	139,458	232,960	288,157	133,761	279,258			
MED	6,053	13,169	32,666	21,262	33,111			

(izrada autora prema Registar godišnjih financijskih izvještaja – RGFI, 2022)

4.3. Rezultati efektivnog poreznog opterećenja banaka u RH

Kao što je u poglavlju 4.2 predstavljeno, u nastavku u prezentirani rezultati efektivnog poreznog opterećenja banaka u Republici Hrvatskoj. Korištene su prethodno analizirane temeljne varijable (bruto dobit i porez na dobit). Temeljem navedenih varijabla izračunat je pokazatelj efektivnog poreznog opterećenja porezom na dobit, odnosno izračunate su efektivne porezne stope primjenom mikro i mezo metode. Rezultati makro metode temelje se na podacima od Ministarstva financija o visini ukupnih prihoda od poreza na dobit i prihodi od poreza na dobit banaka u državnom proračunu Republike Hrvatske.

4.3.1. Mikro pristup efektivnog poreznog opterećenja banaka u RH

Mikro pristup efektivnog poreznog opterećenja predstavlja efektivne porezne stope svake banke u svakoj godini promatranog razdoblja ovog istraživanja i stvara osnovu za sektorsku odnosno mezo analizu efektivnog poreznog opterećenja (vidi 3.3.2.2. Porezno opterećenje *ex post* pristupom). Prema Adamczyku (kao što citiraju Bubanić i Korent) jedna od metoda izračunavanja efektivnih poreznih stopa je stavljanje u omjer stvarno plaćenog poreza od strane poreznog obveznika (banke u ovom slučaju) i bruto dobiti istog. Navedena metoda korištena je u istraživanju efektivnog poreznog opterećenja bankarskog sustava RH. Izračun se temelji na podacima o bruto dobiti i iznosu plaćenog poreza na dobit iz financijskih izvještaja banaka koje javno objavljuje Fina u Registru godišnjih financijskih izvještaja.

Prema Tablici 6 (vidi Tablica 6: Efektivne porezne stope banaka u promatranom razdoblju) može se uočiti da zakonska stopa poreza na dobit od 18% ne predstavlja stopu poreza na dobit po kojoj banke stvarno plaćaju, već da se računovodstvena osnovica korigira za različite stavke poreznog umanjenja ili uvećanja (vidi 3.2.1.4. Porezne olakšice), što dovodi do razlikovanja iste od porezne osnovice. Stoga se i efektivna porezna stopa razlikuje od zakonske stope poreza na dobit. Prema Tablici 6, može se vidjeti da je najveću efektivnu poreznu stopu (u daljnjem tekstu: ETR) u 2017. godini imala Slatinska banka d.d. koja je iznosila 48,66%, dok je u 2018. godini najveću ETR imala Banka Kovanica d.d. sa stopom 28,62%. U 2019. godini najveću ETR zabilježila je također Slatinska banka d.d. sa stopom od 42,12%, kao i 2020. godine sa ETR od 40,76%, te kao i u 2021. godini sa stopom od 26,72%. S druge strane, najmanja ETR u 2017. zabilježena je kod Addiko Banke d.d. sa stopom od -49,90%, u 2018. godini kod Croatia banke sa ETR od -13,14%, u 2019. godini kod Hrvatske poštanske banke d.d. sa ETR od -51,23%, u 2020. godini kod Sberbanke d.d. sa ETR od -47,49% i u 2021. godine također kod Croatia banke d.d. sa ETR od -29,43%.

Prilikom izračuna prosječnih i medijalnih ETR-a, u predmetnoj Tablici 6. u obzir su uzete sve mikro porezne stope banaka bez izuzimanja. Govoreći o najvećoj pozitivnoj prosječnoj i medijalnoj vrijednosti ETR kroz svih pet godina za svaku banku pojedinačno, možemo vidjeti da Slatinska banka d.d. ima jednaku najveću prosječnu ETR od 37,09% i najveću medijalnu ETR od 40,76%. Suprotno tome, najmanje prosječne i medijalne vrijednosti ETR zabilježila je Primorska banka d.d. sa istom ETR za sve veličine u visini od -46,66%, što je rezultat samo jedne godine poslovanja Primorske banke d.d. u ovom istraživanju u kojoj je ostvarila takvu jedinu ETR. Sagledaju li se prosječne i medijalne vrijednosti za sve banke po godinama, vidljivo je kako ETR s vremenom raste. Zanimljivo je, da se medijalna stopa ETR u 2020. i 2021. godini kreće oko zakonske stope poreza na dobit, odnosno oko 18%.

Tablica 6: Efektivne porezne stope banaka u promatranom razdoblju

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	A	MED
Addiko Bank d.d., Zagreb	-49,90%	9,19%	1,82%	39,01%	19,05%	3,83%	9,19%
Agram banka d.d., Zagreb	/	18,66%	18,32%	17,27%	18,09%	18,09%	18,21%
Banka Kovanica d.d., Varaždin	0,00%	28,62%	16,06%	25,26%	19,99%	17,99%	19,99%
Croatia banka d.d., Zagreb	2,10%	-13,14%	1,20%	13,45%	-29,43%	-5,16%	1,20%
Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	19,98%	19,10%	18,06%	-1,56%	17,93%	14,70%	18,06%
Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb	33,12%	18,05%	-51,23%	19,78%	17,73%	7,49%	18,05%
Imex banka d.d., Split	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag	17,62%	17,45%	18,21%	18,33%	18,09%	17,94%	18,09%
Jadranska banka d.d., Šibenik	0,00%	0,00%	/	/	/	0,00%	0,00%
J&T banka d.d., Varaždin	0,00%	0,00%	0,00%	-1,74%	0,00%	-0,35%	0,00%
Karlovačka banka d.d., Karlovac	0,00%	0,00%	7,63%	1,32%	8,08%	3,41%	1,32%
KentBank d.d., Zagreb	0,00%	0,00%	10,28%	17,13%	18,26%	9,13%	10,28%
Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb	18,61%	/	/	/	/	18,61%	18,61%
OTP banka d.d., Split	20,14%	22,43%	18,91%	18,51%	19,10%	19,82%	19,10%
Partner banka d.d., Zagreb	17,94%	18,15%	18,32%	18,26%	18,12%	18,16%	18,15%
Podravska banka d.d., Koprivnica	18,99%	20,87%	22,13%	21,43%	21,94%	21,07%	21,43%
Primorska banka d.d., Rijeka	-46,66%	/	/	/	/	-46,66%	-46,66%
Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	13,80%	6,57%	12,40%	20,99%	17,47%	14,25%	13,80%
Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	16,63%	8,37%	-0,46%	23,70%	17,16%	13,08%	16,63%
Samoborska banka d.d., Samobor	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Sberbank d.d., Zagreb	14,33%	18,59%	20,35%	-47,49%	21,83%	5,52%	18,59%
Slatinska banka d.d., Slatina	48,86%	26,97%	42,12%	40,76%	26,72%	37,09%	40,76%

Naziv banke/Godina	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	A	MED
Splitska banka d.d., Split	13,27%	/	/	/	/	13,27%	13,27%
Veneto banka d.d., Zagreb	0,00%	/	/	/	/	0,00%	0,00%
Zagrebačka banka d.d., Zagreb	16,60%	12,03%	14,60%	17,79%	12,31%	14,67%	14,60%
A	7,31%	11,04%	9,44%	13,11%	13,12%		
MED	13,53%	12,03%	13,50%	18,02%	18,01%		

(izrada autora prema Registar godišnjih financijskih izvještaja – RGFI, 2022)

4.3.2. Mezo pristup efektivnog poreznog opterećenja bankarskog sektora RH

Mezo pristup efektivnog poreznog opterećenja bankarskog sustava RH predstavlja ukupno stvarno porezno opterećenje svih banaka koje posluju u RH, odnosno može se reći da mezo pristup sumira podatke o stvarnom poreznom opterećenju svih banaka za pojedino razdoblje te da se na temelju tih podataka rade daljnje međusektorske analize, projekcije, usporedbe i buduća kretanja (Bubanić i Korent, 2020). Podaci korišteni za mezo pristup temelje se na podacima prikupljenim mikro pristupom (Bubanić i Korent, 2020). U nastavku se iznose sumirani podaci o bruto dobiti, porezu na dobiti neto dobiti. Temeljem sumarnih podataka izračunate su efektivne porezne stope kao odnos sume poreza na dobit banaka i sume bruto dobiti banaka od 2017. do 2021. godine. Potonje su analizirani medijan i prosjek istih. Kada je riječ o mezo pristupu, potrebno je napomenuti da su u izračun ušle samo one banke koje nisu ostvarile negativne iznose bruto dobiti i negativne porezne troškove jer jedino one imaju osnovu za podmirenje porezne obveze. U slučaju da su u sumarne veličine uključeni i negativni iznosi bruto poslovnog rezultata i poreza na dobit, to bi umanjivalo ukupni rezultat i iskrivilo ETR, jer ustvari te banke nisu ostvarile obvezu podmirenja poreza na dobit. Sličan pristup koriste i Bubanić i Korent (2020) u svom istraživanju pod nazivom: *Efektivno opterećenje porezom na dobit u Hrvatskoj (2020)*.

Prema Tablici 7 (vidi Tablica 7: Mezo analiza bankarskog sektora u RH u promatranom razdoblju u mil. kn) može reći da su najveći iznosi bruto dobiti i plaćenog poreza na dobit zabilježeni 2021. godine, kao i najveći iznos neto dobiti kada je iznosio 5 575,826 mil. kn, a da je najveća ETR zabilježena 2020. godine kada je iznosila 20,40%. Razmatra li se prosjek razdoblja bruto dobiti, isto iznosi 5 097,377 mil. kn, dok prosjek razdoblja poreza na dobit svih

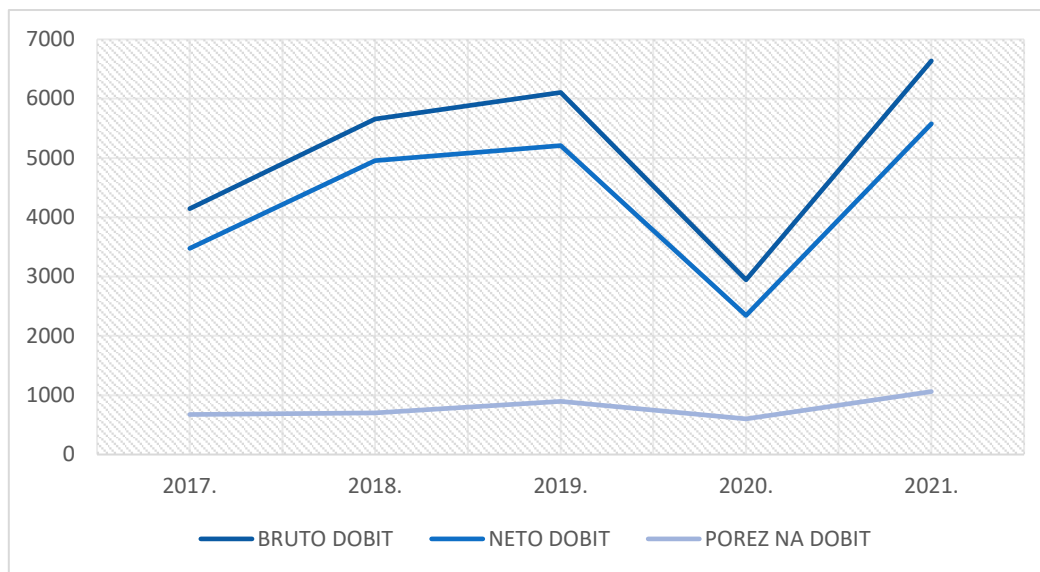
banaka iznosi 786,813 mil. kn, što rezultira ETR prosjeka razdoblja svih banaka u od 15,94% godišnje i prosječnom neto dobiti svih banaka u promatranom razdoblju od 4 310,785 mil. kn. Zanimljivo je kako su medijalne veličine promatranih varijabla blizu prosječnih veličina, što upućuje na normalnu distribuciju varijabli.

Tablica 7: Mezo analiza bankarskog sektora u RH u promatranom razdoblju u mil. kn

VARIJABLA/GODINA	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	A 2017. - 2021.	MED 2017. - 2021.
BRUTO DOBIT	4146,379	5655,945	6102,783	2945,028	6636,751	5097,377	5655,945
POREZ NA DOBIT	672,063	703,340	896,434	600,803	1060,925	786,713	703,340
NETO DOBIT	3474,316	4952,605	5206,350	2344,828	5575,826	4310,785	4952,605
ETR	16,21%	12,44%	14,69%	20,40%	15,99%	15,94%	15,99%

(izrada autora prema Registar godišnjih financijskih izvještaja – RGFI, 2022)

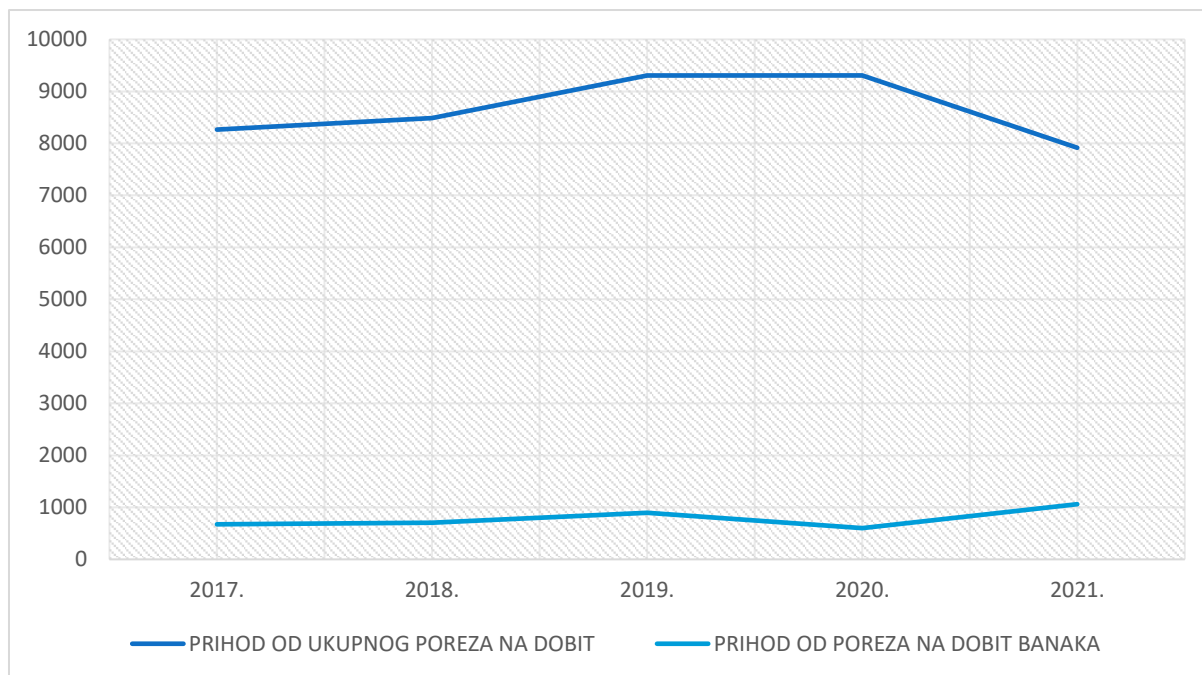
Nadalje, prema slici 5 (vidi Slika 5: Bruto dobit, neto dobit i porez na dobit svih banaka u promatranom razdoblju u mil. kn (izrada autora prema Registar godišnjih financijskih izvještaja – RGFI, 2022) može se uočiti konstantan rast bruto dobiti, neto dobiti i poreza na dobit od 2017. do 2019. godine, nakon čega slijedi enorman pad, osobito bruto i neto dobiti banaka. Naime, neto dobit banaka je u 2019. godini iznosila 5 206,350 mil. kn, dok je u 2020. godini iznosila 2 344,828 mil. kn, što predstavlja pad za čak 2 861,522 mil. kn, odnosno 54,96% u odnosu na 2019. godinu. S druge strane, iznos poreza na dobit je doživio pad s 896,434 mil. kn u 2019. godini na 600,803 mil. kn u 2020. godini, što predstavlja pad od 295,631 mil. kn, odnosno 32,98% u odnosu na 2019. godinu. Iz toga se može zaključiti da su bruto i neto dobit banaka pale više od plaćenog poreza na dobit banaka, što je rezultat gospodarskih mjera Vlade RH, kao što su odgoda plaćanje kreditnih obveza poduzeća i davanje kredita od strane banaka za očuvanje financijske likvidnosti za poduzeća, zatim odgoda plaćanja kreditnih obveza turističkih subjekata za 12 mjeseci i još mnoge druge povlastice s glavnom svrhom pomoći poduzećima i građanima u korona krizi („HUB“, 2020). No, u 2021. godini iz grafičkog prikaza se može razaznati da se bankarski sektor oporavio od krize uzrokovanom pandemijom bolesti COVID-19, te da su iznosi bruto dobiti neto dobiti i plaćenog poreza na dobit premašili iznose iz 2019. godine.

Slika 5: Bruto dobit, neto dobit i porez na dobit svih banaka u promatranom razdoblju u mil. kn (izrada autora prema Registar godišnjih financijskih izvještaja – RGFI, 2022)

4.3.3. Makro pristup poreznog opterećenja bankarskog sektora RH

Državni proračun Republike Hrvatske sastoji se od prihodovne i rashodovne strane. Najveće stavke prihodovne strane državnog proračuna čine redom prihodi od poreza na robe i usluge, prihodi od doprinosa za mirovinsko osiguranje, prihodi od međunarodnih organizacije te institucija EU-a, prihod od HZZO-a na temelju ugovorenih obveza i prihodi od poreza na dobit („Ministarstvo financija [MFIN]“, n.d.). Prema slici 6 (vidi Slika 6: Ukupni prihodi od poreza na dobit i prihodi od poreza na dobit banaka u RH u strukturi državnog proračuna u promatranom razdoblju u mil. kn (izrada autora prema Ministarstvo financija, 2022) može se vidjeti da je temeljem makro pristupa najmanji udio prihoda od poreza na dobit banaka u ukupnim prihodima od poreza na dobit državnog proračuna zabilježen 2020. godine kada je iznosio 6,46%, razlog tome je pad bruto dobiti bankarskog sektora RH u 2020. godini, što posljedično stvara i manje prihode od poreza na dobit banaka za državni proračun. No unatoč tome, ukupni prihodi od poreza na dobit porasli su u 2020. godini za gotovo tri milijuna kuna, na temelju čega se može zaključiti da su porasli neki drugi prihodi od poreza na dobit. S druge strane najveći udio prihoda od poreza na dobit banaka u ukupnim prihodima od poreza na dobit državnog proračuna zabilježen je 2021. godine kada je iznosio 13,40%, što je rezultat manjeg prihoda od poreza na dobit ostatka privatnog sektora, pretežno samostalnih poduzetnika.

Slika 6: Ukupni prihodi od poreza na dobit i prihodi od poreza na dobit banaka u RH u strukturi državnog proračuna u promatranom razdoblju u mil. kn (izrada autora prema Ministarstvo financija, 2022)

Nadalje, kada je riječ o makro pristupu efektivnog poreznog opterećenja bankarskog sustava, prema Tablici 8 (vidi Tablica 8: Makro analiza bankarskog sektora u RH u promatranom razdoblju u mil. kn) može se vidjeti da je u razdoblju od 2017. do 2021. godine najveći prihod od poreza na dobit za državni proračun ostvaren u 2020. godini kada je iznosio 9 306,093 mil. kn. Najveći iznos poreza na dobit banaka koji je država uprihodila zabilježen je 2021. godine u iznosu od 1 060,925 mil. kn, kao i najveći udio prihoda od poreza na dobit banaka u ukupnim prihodima od poreza na dobit po stopi od 13,40%. Nadalje, najmanji apsolutni prihod od poreza na dobit banaka zabilježen je 2017. godine u iznosu od 672,063 mil. kn, dok je najmanji iznos prihoda od poreza na dobit za državni proračun kroz promatrano razdoblje zabilježen 2021. godine kada je iznosio 7 915,094214 mil. kn. Najmanji udio prihoda od poreza na dobit banaka u ukupnom iznosu prihoda od poreza na dobit zabilježen 2020. godine sa stopom od 6,46%.

Govoreći o prosječnim veličinama, prosječni prihodi od poreza na dobit zabilježeni su u iznosu od 8 655,759 mil. kn, prosječni prihodi od poreza na dobit banaka iznose 786,713 mil. kn, dok prosječni udio prihoda od poreza na dobit banaka u ukupnim prihodima od poreza na dobit u promatranom razdoblju iznosi 9,18%. Medijalna veličina ukupnih prihoda od poreza na dobit kroz promatrano razdoblje iznosi 8 487,926 mil. kn, medijalna veličina prihoda od poreza na dobit banaka iznosi 703,340 mil. kn, dok je medijalni udio prihoda od poreza na dobit

banaka u ukupnim prihodima od poreza na dobit kroz promatrano razdoblje 8,29%. U predmetnom makro pristupu, korišten je također postupak kao i kod mezo pristupa, dakle, u prihode od poreza na dobit ukalkulirani su samo troškovi poreza na dobit banaka koje su ostvarile obvezu plaćanja poreza na dobit.

Tablica 8: Makro analiza bankarskog sektora u RH u promatranom razdoblju u mil. kn

VARIJABLA/GODINA	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	A 2017. - 2021.	MED 2017. - 2021.
UKUPNI PRIHODI OD POREZA NA DOBIT	8266,568	8487,926	9303,114	9306,093	7915,095	8655,759	8487,926
PRIHODI OD POREZA NA DOBIT BANAKA	672,063	703,340	896,434	600,803	1060,925	786,713	703,340
POSTOTAK	8,13%	8,29%	9,64%	6,46%	13,40%	9,18%	8,29%

(izrada autora prema Registar financijskih izvještaja – RGFI, 2022 i Ministarstvo financija, 2022)

5. Zaključak

Uloga banaka u modernim tržišnim i mješovitim gospodarstvima je od velike važnosti zbog obujma i vrste posla poslovanja. Gotovo sve velike transakcije u svijetu se obavljaju posredstvom banaka, tako da bi bez njih financijski sustav razmjene i plaćanja bio gotovo nezamisliv. Banke na financijskom tržištu imaju veliku dominaciju i najvažniji su financijski posrednici na tržištu novca. Nadalje, banke također imaju velik utjecaj na gospodarstvo države, osobito u uvjetima inflacije, kada pod utjecajem središnjih banaka, reguliraju količinu novca u optjecaju, te su zbog sveg navedenog nezamjenjive institucije na financijskom tržištu.

No, kao i sva trgovačka društva koja djeluju na području RH, banke su dužne podmirivati obvezu plaćanja poreza na dobit. Kako bi se utvrdila stvarna porezna obveza banaka u obračunskom razdoblju, nominalno porezno opterećenje ne predstavlja prihvatljivu metodu jer ne uključuje sve porezne olakšice koje banke koriste u zakonskom planiranju poreza na dobit, čime banke u manjem dijelu mogu utjecati na visinu iznosa poreza na dobit kako bi smanjile svoju poreznu obvezu. Zbog toga, nominalno porezno opterećenje ne predstavlja porezno opterećenje koje su banke u stvarnosti dužne podmiriti prema državi. Druga metoda analiziranja poreznog tereta koja pruža stvarnu sliku poreznog opterećenja naziva se efektivnim poreznim opterećenjem. Potonja metoda ima nekoliko principa izračunavanja, no u ovom radu je korištena tzv. *ex post* metoda, koja se temelji na povijesnim podacima preuzetih iz financijskih izvještaja banaka i relevantnih podataka od Ministarstva financija Republike Hrvatske.

Iako je broj banaka oscilirao u posljednjih pet godina, kroz cijelo se istraživanje Privredna banka Zagreb d.d. i Zagrebačka banka d.d. posebno izdvajaju izmjenjujući se na vodećem mjestu kada je riječ o visini bruto i neto dobiti i poreza na dobit. Nadalje, Privredna banka Zagreb d.d. i Zagrebačka banka također godinama drže prva dva mjesta kada je riječ o visini imovine, te zajedno 2021. godine čine udio u ukupnoj imovini kreditnih institucija u RH 47,47% s time da je te prošle, 2021. godine Zagrebačka banka d.d. zabilježila veću vrijednost imovine. Međutim, kada je riječ o najvećoj efektivnoj poreznoj stopi posebno se ističe Slatinska banka d.d. koja je u četiri od pet promatranih godina zabilježila najveće efektivne porezne stope, zajedno sa još Bankom Kovanica d.d. u preostaloj jednoj godini.

Na temelju provedenog istraživanja u ovome radu izvodi se zaključak da efektivno porezno opterećenje bankarskog sektora u RH u razdoblju od 2017. do 2021. godine iznosi 15,94%, odnosno u prosjeku 786,713 mil. kn godišnje po banci. Pomoću navedene ETR može se zaključiti da je efektivno porezno opterećenje porezom na dobit bankarskog sektora u RH manje od zakonskog, i to u gotovo u svim godinama ovog istraživanja, osim u 2020. godini.

Navedene vrijednosti rezultat su korištenja različitih poreznih uvećanja i umanjenja kroz porezne olakšice i poticaje zbog kojih se korištena zakonska porezna stopa poreza na dobit od 18% ne može smatrati relevantnom kada se govori o poreznom opterećenju koje je svaka banka dužna podmiriti prema državi. No, medijalna visina efektivne porezne stope bankarskog sektora u promatranom razdoblju iznosi 15,99%. Zanimljivo je istaknuti podatak da je najveće ukupno porezno opterećenje svih banaka u promatranom razdoblju mjereno efektivnom poreznom stopom zabilježeno u 2020. godini, kada je stopa iznosila 20,40%.

Porez na dobit banaka predstavlja izdašan prihod državnog proračuna. Naime, banke kao obveznici poreza na dobit doprinose u 2021. godini čak 13,40% ukupnog poreza na dobit. Stoga, nije začudno kako nad bankarskim sustavom ne „bdije“ samo HNB, već ih zorno prate i kreatori fiskalne politike.

Popis literature

- banka – Povijesni razvoj. (n.d.). U Encyclopaedia Britannica. Preuzeto 19.07.2022. s <https://www.britannica.com/topic/bank/Historical-development>
- banka. (2021.) U Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Preuzeto 18.07.2022. s <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=5713>
- Barone, A. (2022). *Bank Definition: How Does Banking Work?* Preuzeto 18.07.2022. s <https://www.investopedia.com/terms/b/bank.asp>
- BCcampus Open Publishing. (n.d.). 27.3. *Uloga banaka – Načela ekonomije*. Preuzeto 18.07.2022. s <https://opentextbc.ca/principlesofeconomics/chapter/27-3-the-role-of-banks/>
- Beatite, A. (2021). *Evolucija bankarstva tijekom vremena*. Preuzeto 19.07.2022. s <https://www.investopedia.com/articles/07/banking.asp#toc-world-war-ii-and-the-rise-of-modern-banking>
- Brozović, M. (2021). *Postupci analize financijskih izvještaja*. Multimedijски sustavi [Moodle]. Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike, Varaždin
- Bubanić, M., i Korent, D. (2020.) *Efektivno opterećenje porezom na dobit u Hrvatskoj*. Preuzeto 14.08.2022. s <http://web.efzg.hr/repec/financije/chapter2011.pdf>
- Čavrak, V. (2020). *Europska centralna banka i monetarna politika*. Multimedijски sustavi [Moodle]. Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike, Varaždin
- EFZG [Slika] (2020). Preuzeto 22.08.2022. s <http://web.efzg.hr/repec/financije/chapter2011.pdf>
- Europska komisija [EK] (2017) *Tematski informativni članak o europskom semestru – oporezivanje*. Preuzeto 17.07.2022. s https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_taxation_hr_0.pdf
- Europski parlament [EP] (2022). *Opća porezna politika*. Preuzeto 01.08.2022. s <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/92/opca-porezna-politika>
- Fontinelle, A. (2022). *Bankarstvo 101*. Preuzeto 27.08.2022. s <https://www.investopedia.com/personal-finance/banking-101/>
- Herceg, M. (2018). *Planiranje poreza na dobit banaka u Republici Hrvatskoj*. (Poslijediplomski specijalistički rad, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet).

Preuzeto s <https://repozitorij.efzg.unizg.hr/islandora/object/efzg%3A2671>

HNB [Slika] (2022) (2). Preuzeto 07.08.2022. s

<https://www.hnb.hr/web/guest/pretraga?q=odabrani>

Hrvatska narodna banka [HNB] (2015). *Financijski sustav RH - HNB*. Preuzeto 30.06.2022.

s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financijska-stabilnost/uloge-i-suradnja/financijski-sustav-rh>

Hrvatska narodna banka [HNB] (2015). *Analize, mišljenja i preporuke - HNB*. Preuzeto

23.07.2022. s <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financijska-stabilnost/analize>

Hrvatska narodna banka [HNB] (2021a). *Budućnost bankarstva je pred mnogim izazovima*.

Preuzeto 19.07.2022. s https://www.hnb.hr/-/buducnost-bankarstva-je-pred-mnogim-izazovima?p_l_back_url=%2Fweb%2Fguest%2Fpretraga%3Fq%3Dprva%2Bfaza

Hrvatska narodna banka [HNB] (2021b). *Pokazatelji poslovanja bankovnog sustava u 2020. -*

HNB. Preuzeto 23.07.2022. s <https://www.hnb.hr/-/pokazatelji-poslovanja-bankovnog-sustava-u-2020>

Hrvatska narodna banka [HNB] (2022a). *Glavni makroekonomski indikatori*. Preuzeto

21.07.2022. s <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>

Hrvatska narodna banka [HNB] (2022b). *Komentar kretanja u bankovnom sustavu za 2021.*

godinu - HNB. Preuzeto 22.07.2022. s <https://www.hnb.hr/-/komentar-kretanja-u-bankovnom-sustavu-za-2021>

Hrvatska narodna banka [HNB] (2022c). *Komentar kretanja u bankovnom sustavu za prvo*

tromjesečje 2022. - HNB. Preuzeto 22.07.2022. s <https://www.hnb.hr/-/komentar-kretanja-u-bankovnom-sustavu-za-prvo-tromjesecje-2022>

Hrvatska narodna banka [HNB] (2022d). *Odabrani pokazatelji strukture, koncentracije i poslovanja kreditnih institucija*. Preuzeto 07.08.2022. s

<https://www.hnb.hr/web/guest/pretraga?q=odabrani&modified=past-week>

Hrvatska udruga banaka [HUB] (2019). *Doprinos hrvatskih banaka rastu i razvoju 2019*.

Preuzeto 21.07.2022. s https://www.hub.hr/sites/default/files/inline-files/Doprinos_banaka_2019.pdf

Hrvatska udruga banaka [HUB] (2020). *COVID 19 – Aktualne informacije, savjeti i uloga*

banaka. Preuzeto 29.08.2022. s <https://www.hub.hr/hr/covid-19-aktualne-informacije-savjeti-i-uloga-banaka>

HUB [Slika] (2019). Preuzeto 04.08. 2022. s [https://www.hub.hr/sites/default/files/inline-](https://www.hub.hr/sites/default/files/inline-files/Doprinos%20banaka%202019%20.pdf)

[files/Doprinos%20banaka%202019%20.pdf](https://www.hub.hr/sites/default/files/inline-files/Doprinos%20banaka%202019%20.pdf)

- Kagan, J. (2021). *Univerzalno bankarstvo*. Preuzeto 19.07.2022. s <https://www.investopedia.com/terms/u/universalbanking.asp>
- Kamatne stope [KS] (2021). *Negativne kamatne stope – Koji je razlog njihova postojanja?* Preuzeto 07.09.2022. s <https://kamatnestope.com/negativne-kamatne-stope/>
- Kekez, H. (n.d.). *NOVČARSTVO*. Preuzeto 18.07.2022. s <https://leksikon.muzej-marindrzcic.eu/novcarstvo/>
- Kenton, W. (2022). *Net Income (NI)*. Preuzeto 20.08.2022. s <https://www.investopedia.com/terms/n/netincome.asp>
- Klačmer Čalopa, M., i Cingula, M. (2012). *Financijske institucije i tržište kapitala*. (2nd ed.). TIVA Tiskara Varaždin.
- Klepo, M. (2020). *Jutarnji list – Korona prepolovila dobit banaka, stvaraju zalihe zbog izglednog rasta loših kredita*. Preuzeto 15.08.2022. s <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/korona-prepolovila-dobit-banaka-stvaraju-zalihe-zbog-izglednog-rasta-losih-kredita-15013622>
- Ministarstvo financija [MFIN] (n.d.). *Proračun*. Preuzeto 28. 08.2022. s <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>
- Ministarstvo financija [Slika] (2022). Preuzeto 23.08.2022. s <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86>
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske [MINT] (2019). *Turizam U Brojkama 2019*. Preuzeto 21.07.2022. s https://www.htz.hr/sites/default/files/2020-07/HTZ%20TUB%20HR_%202019%20%281%29.pdf
- Pleh, P. (n.d.). *Utjecaj pristupanja bankovnoj uniji na stabilnost hrvatskog bankarskog sustava (Završni specijalistički rad, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska)*. Preuzeto 19.07.2022. s <https://repositorij.fpzg.unizg.hr/islandora/object/fpzg:1322>
- Porezna uprava [PU] (2021). *Porezni sustav Republike Hrvatske*. Preuzeto 13.08.2022. s https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx
- Registar godišnjih financijskih izvještaja [Slika] (2022). *Bez naslova*. Preuzeto 24.08.2022. s <https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>
- Rose, P. S. i Hudings, S.C. (2015). *Upravljanje bankama i financijske usluge* (Đ. Njavro, M. Njavro i N. Kolundžić (Eds.); 8th ed.). MATE d.o.o. Zagreb
- Šimović, H. (2010). *Efektivni porezni tretman poduzeća u Hrvatskoj*. Preuzeto 16.08.2022. s https://finance.hr/wp-content/uploads/2010/04/sazetak_simovic.pdf

- Šimović, H. (2021). *Porezi osnovna obilježja*. Multimedijски sustavi [Moodle]. Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike, Varaždin
- Štriga, T. (2021). Jutarnji list - *Velike banke dominiraju na tržištu i još su povećale udjel. Hoće li doći do pregrupiranja malih banaka?* Preuzeto 22.07.2022. s <https://novac.jutarnji.hr/novac/business-outlook/velike-banke-dominiraju-na-trzistu-i-jos-su-povecale-udjel-hoce-li-doci-do-pregrupiranja-malih-banaka-15137497>
- Tim Investopedije. (2022). *Porezna olakšica*. Preuzeto 20.07. 2022. s <https://www.investopedia.com/terms/t/tax-relief.asp>
- Vlada Republike Hrvatske [VLADA RH] (2021). *PRIJEDLOG DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2022 . GODINU I PROJEKCIJA ZA 2023 . I 2024 . GODINU*. Preuzeto 25.07.2022. s https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2021/Listopad/82_sjednica_VRH/82 - 5.1..pdf
- Vučetić, M., Novaković, P., & Wasserbauer, B. (2012). PONUDA I PLASIRANJE ZELENIH KREDITA U BANKAMA NA PODRUČJU GRADA KARLOVCA Supply and Placement of Green Loans at Banks in the City of Karlovac. 03, 157–166.
- Zakon o kreditnim institucijama NN 159/13 (146/20). Preuzeto 25.07.2022. s <https://www.zakon.hr/z/195/Zakon-o-kreditnim-institucijama>
- Zakon o porezu na dobit (NN 143/14, 106/18, 121/19). Preuzeto 14.08.2022. s <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>
- Zakon o porezu na dobit (NN 148/13, 115/16, 121/19). Preuzeto 07.09.2022. s <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>
- Zakon o porezu na dobit (NN 50/16 138/20). Preuzeto 07.09. 2022. s <https://www.zakon.hr/z/99/Zakon-o-porezu-na-dobit>

Popis slika

Slika 1: Odnos imovine financijskih institucija i BDP-a RH 2018. godine	6
Slika 2: Oblik vlasništva kreditnih institucija u RH	9
Slika 3: Imovina banaka prema vlasništvu u RH na kraju prvog kvartala 2022. godine	10
Slika 4: Pristupi mjerenju poreznog opterećenja porezom na dobit.....	19
Slika 5: Bruto dobit, neto dobit i porez na dobit svih banaka u promatranom razdoblju u mil. kn	36
Slika 6: Ukupni prihodi od poreza na dobit i prihodi od poreza na dobit banaka u RH u strukturi državnog proračuna u promatranom razdoblju u mil. kn	37

Popis tablica

Tablica 1: Vrijednost imovine kreditnih institucija u RH na dan 31.12.2021. u mil. kuna.....	11
Tablica 2: Broj kreditnih institucija u RH na kraju kalendarske godine	20
Tablica 3: Bruto dobit/gubitak banaka u promatranom razdoblju u mil. kuna	23
Tablica 4: Porez na dobit banaka u promatranom razdoblju u mil. kn	27
Tablica 5: Neto/gubitak dobit banaka u promatranom razdoblju u mil. kn	30
Tablica 6: Efektivne porezne stope banaka u promatranom razdoblju	33
Tablica 7: Mezo analiza bankarskog sektora u RH u promatranom razdoblju u mil. kn.....	35
Tablica 8: Makro analiza bankarskog sektora u RH u promatranom razdoblju u mil. kn.....	38